

Markus nimeru'po iru'pyn oka Uwapo torupamy

Mo'ko Markus Simosu me e'i'non 'wa enapa mo'ko Jopoto Jesus amyika'po ekari'san. Amymbo po morokon Simosu emery ekari'san enapa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa, uku'to'me i'waine (Markus 7:3). Iwo'kapy'san wara ro asewena'po ta oty ekari'san. Galilea wyino Jerusalem 'wa Jesus wyto'po enepojan 'ne ka'tu. Koromo 'ne mo'ko Mesias me tywairy uku'pory 'se'pa Jesus wairy ekari'san. Pana'pe te imero mo'ko Jesus ekari'san. Tauran ke, tamamingon ke 'ne ka'tu rapa te Jesus 'wa mo'ko ewa'rummy tamuru pori'tory amboty'po ekari'san (Markus 3:7-20).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-13 Moro iru'pyn oka a'motopo auranano

1:14 - 9:50 Galilea po Jesus emamary

10:1-52 Jerusalem 'wa Jesus wytory

11:1 - 15:47 Morokon irokonymbo ro kurita Jesus emamyry ero nono tupu

16:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

¹ Jesus Kristus, mo'ko Tamusi ymuru me man inoro, ekapory wota'mory.

² Ero wara morokon Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykato'konymbu mero'san man:

Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro ajemary ka'tan. ³ Moro iponomyn wo'i ta ero wara amy

ko'tatoto auran kynotanon: “Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko.”

⁴ Moro imero'po wararo moro iponomyn wo'i ta mo'ko Johanes waitopombo kynakon kari'na etykary poko, ero ekarory ta: “Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan.”

⁵ Pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wo'to'konymbo kynakon i'wa. Iwose-tykapoto'konymbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon.

⁶ Johanes wo'my me kameri ypotymbo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepary me kynakon wano maro.

⁷ Ero oka ekari'sakon: “Mo'ko yko'po pana'pe man inoro kyno'san ywena'po ta. Nonsume isapatory etandy ymbokary paio supija. ⁸ Awu tuna ke katykaton. Mo'ko te Tamusi a'kary ke ajetykata'ton.”

Jesus wosetykapory

⁹ Moro jako ro Jesus wopy'po Nasaret wyino. Nasaret Galilea ta man. Irombo Johanes 'wa etyka'po moro Jordan taka. ¹⁰ Irombo moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. ¹¹ Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po: “Amoro, mo'ko nipynen ymuru amoro mana. Amoro ro yturu'po ewa'pory me mana.”

Mo'ko yja'wan 'wa u'kuru

1:3 Jesaja 40:3 (LXX)   1:6 2 Koningen 1:8   1:9 Mateus 3:13-17, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34   1:11 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 9:7, Lukas 3:22

¹² Irombo o'win wytory Tamusi a'kary 'wa aro'po moro iponomyn wo'i taka. ¹³ Moro po ro oko-kari'na kurita iwe'i'po mo'ko Satan 'wa tu'kuru ta. Tokonamon no'kan ra'na kynakon. Tamusi apojongon 'wa te epanopy'po.

Jesus wytory Galilea 'wa

¹⁴ Yja'wangan kari'na aru'katopo taka Johanes aru'kapo wyino i'waine, Jesus wyto'po Galilea 'wa. Mo'ko Tamusi ekapory ekarory arojakon. ¹⁵ Ero wara kyngakon: “Iporo terapa man. Moro Tamusi nundymary tyse waty terapa man. Ajemamyrykon u'matoko. Moro iru'pyn oka amyikatoko.”

¹⁶ Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, Simon ene'po i'wa, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon. ¹⁷ Irombo Jesus wyka'po i'waine: “O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton.” ¹⁸ Irombo o'win wytory morokon tysipirykon nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

¹⁹ Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus ene'po i'wa, mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara ta morokon tysipirykon ato'satokon. ²⁰ Irombo o'win wytory iko'ma'san i'wa. Moro kurijara ta ro mo'ko tyjummykon Sebedeus no'po i'waine, mo'karon ipyitoyrykon maro. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa ewa'rummy momary

²¹ Irombo Kafaraum taka ito'san. Irombo moro otare'matopo kurita o'win wytory ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka, emepato'ko'me ty'wa. ²² Mo'ko Jesus auranymbo 'wa poto me mo'karon kari'na

---

1:12 Mateus 4:1-11, Lukas 4:1-13   1:14 Mateus 4:12-22, Lukas 4:14-15,
5:1-11   1:15 Mateus 3:2   1:21 Lukas 4:31-37

enumengapo'san. Amy poto 'su jopoto wara irombo kynemepatokon. Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon wara kapyn kynemepatokon.

²³ Moro jako 'ne terapa moro iwota'nano'to'kon auto ta amy yja'wan akywano pan kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro: ²⁴ “O'tono'me ko na'na poko man, se, Nasaret pono Jesus? Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me mana!”

²⁵ Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: “Ity'me aiko! Epa'kako mo'ko wyino!”

²⁶ Irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa mo'ko wokry apyipo'po wa'jo'pan 'wa. Tyko'ke imero iwepa'ka'po iwyino.

²⁷ Pa'poro kari'na we'naranga'san imero. Ase'wa kyn-gatokon: “Oty ko moro nan, se? Otypan asery omepano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangan akywano poko napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore i'wa nepanamaton, ran!”

²⁸ Irombo o'win wytory moro inikapy'po ekary wotari-papy'po pa'poro morokon Galilea wyinonokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

²⁹ Irombo moro Simosu wota'nano'to'kon auto wyino tywepa'ka'san mero, o'win wytory ito'san Simon, Andreas auty 'wa. Jakobus, Johanes wyto'san enapa imaroine. ³⁰ Mo'ko Simon y'menoty tapapo kynakon, komyinano pe. Irombo o'win wytory Jesus erupa'po i'waine ipoko. ³¹ Irombo ito'po mo'ko woryi 'wa. Ainary poko awonga'po i'wa. Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. Mo'ko woryi 'wa ro upa'san.

³² Irombo koine, weju wo'myry mero, pa'poro mo'karon mene je'tun pangon, pa'poro mo'karon takyramon enapa enepy'san i'waine I'wa. ³³ Pa'poro imero mo'karon aitopo tanokon wota'nanopy'san moro pena po. ³⁴ Irombo Jesus 'wa pyime ukuty'pa 'ne roten anyky pe aitonon kura'ma'san. Pyime yja'wangan akywano moma'san i'wa mo'karon takyramon wyino. Mo'karon ewa'rumy anauranano'po'pa paio iwe'i'po, tukutyry ke i'waine.

³⁵ Emamyry jako, tawa'rume noro a'ta, Jesus awomy'po. Iwepa'ka'po kurandonaka. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro po ro aurana'po Tamusi 'wa.

³⁶ Irombo Simon 'wa iwekena'po mo'karon tokosanokon kari'na maro. ³⁷ Irombo epory'po mero ty'waine, ika'san I'wa: "Pa'poro ajupijaton."

³⁸ Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ka'makon amykon terapa sengenokon aito'kon 'wa, moro po enapa moro ynenepy'po oka sekarity'se me. Moro me ro irombo tywo'se wa."

³⁹ Irombo pa'poro morokon Galilea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro tynenepy'po oka ekarity'po i'wa. Mo'karon ewa'rumy moma'san ro rypo i'wa mo'karon takyramon wyino.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

⁴⁰ Irombo amy areky pan wopy'po I'wa, e'pima. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo ika'po: "I'se aja'ta, ykura'mary taro mana."

⁴¹ Irombo Jesus 'wa ikotanory ene'po. Tainary tynga'po i'wa, apyito'me. Irombo ika'po: "Ekura'mako rapa iro ke!"

⁴² Irombo o'win wutory moro erekyrymbo utapy'po. Iwekura'ma'po rapa. ⁴³ E'ma'po mero, o'win wutory

---

1:35 Lukas 4:42-44

1:39 Mateus 4:23, 9:35

1:40 Mateus 8:1-4, Lukas

5:12-16

emoky'po i'wa tywyino. ⁴⁴ Ero wara ika'po i'wa: “Tuwaro koro aiko! Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine.”

⁴⁵ Irombo te moro tyto'po wyino, ekarityry aropoty'po terapa i'wa. Wararo terapa ekaro'po i'wa. Iwara te Jesus 'wa tone me noro amy aitopo taka tytory upi'po. Aito'kon wyino kurando roten terapa kynakon, iponymyn po. Kari'na wararo wyino kynosakon I'wa.

2

Amy iwajakuta'po kura'mary

¹ Irombo Jesus tunda'po rapa Kafaraum 'wa. Irombo amykon kurita pa'po me auto po iwairy eta'po i'waine. ² Moky rapa imero iwota'nanopy'san. Iwara ro moro pena po taru'se iwe'i'po. Jesus 'wa moro Tamusi auranymbo ekarityry a'mo'po i'waine.

³ Irombo okupa'en amykon 'wa amy iwajakuta'po enepy'po I'wa. ⁴ I'wa itundanopyry upiry ke ty'waine, taru'se iwairy ke, mo'ko Jesus epo moro auto aputymbo ka'po i'waine. Moro ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine ipo'ponaka.

⁵ Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: “Ito'my, oja'wanykonymbo kynokanon.”

⁶ Irombo te amykon Tamusi kareтары uku'namon moro po tandy'po kynatokon. Mo'karon wyka'san ro tyturu'san ta: ⁷ “Na! O'to ko mo'se nykanon? Tamusi ety jamikaje kore, ran! Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?”

⁸ Irombo o'win wytory Jesus 'wa moro wara iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko moro wara mykaton aturu'san ta? ⁹ Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa 'Oja'wanykonymbo kyno'kanon.?' Awykary te ka'tu 'Ajawongo. Apaty anungo. I'tango!?' ¹⁰ O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po." Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: ¹¹ "Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa." ¹² Irombo mo'ko iwajakuta'po awomy'po. Typaty anummy'po i'wa. Irombo o'win wytory pa'poro inenerykon mero kurandonaka ito'po.

Pa'poro imero enuta'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ero wara ika'san: "Tywe'i'po poro moropan oty anene'pa na'na man!"

Jesus 'wa Levi ko'mary

¹³ Irombo moro aitopo wyino Jesus wyto'po rapa. Moro tuna juwembory esi'wo ito'po. Moky rapa ekosa iwota'nanopy'san. Emepa'san I'wa.

¹⁴ Irombo tytory jako mo'ko Alfeo ymuru, Levi, ene'po I'wa. Levi tandy'po kynakon mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta."

Irombo Levi awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.

¹⁵ Amy kurita Levi auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. Pyime irombo mo'karon iwena'po ta ytononon kynatokon.

¹⁶ Irombo mo'karon Farise wyinonokon Tamusi kareтары uku'namon 'wa iwendamery ene'po mo'karon tyja'wangamon maro, mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon maro enapa. Irombo ika'san mo'karon inemeparykon 'wa: “Na! O'tono'me ko nendamejan mo'karon pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa?”

¹⁷ Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po i'waine: “Anyky'non tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te tapino'namon upijaton. Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi.”

Onemano

¹⁸ O'wino me mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa kynonematokon. Irombo iwopy'san Jesus 'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mo'karon anemeparykon onema'pa nandon, mo'karon Johanes nemeparykon wonemary jako, mo'karon Farise nemeparykon wonemary jako enapa?”

¹⁹ Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Tokosaine mo'ko pytatoto a'ta, tywonemarykon upijaton. ²⁰ Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwiyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.

²¹ “Amy paio kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo poko. Ijako irombo moro asery kamisa atoky'po moro wo'mynanombo tyn-gatan. Irombo poto me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan.

²² “Amy paio kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy pi'sanyombo kapy'san ke.

Ijako irombo moro winu morokon tyje'nykonyombo sekatan. Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonyombo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka.”

O'to tauro'po me moro otare'matopo kurita wairy

²³ O'wino me moro otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Mo'karon inemeparykon 'wa tytorykon ta roten morokon wonatopo epery potyry a'mo'po, ena'to'me ty'waine. ²⁴ Irombo mo'karon Farise wyka'san I'wa: “Eneko! O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty ka'saton?”

²⁵ Irombo ika'po i'waine: “Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? ²⁶ Moro Tamusi auty taka tywo'my man, mo'ko Abjatar a'ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me. Irombo David 'wa morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se man. Morokon perere enapyry waty man amy typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te enapyry man. Irombo mo'ko David 'wa mo'karon ta'sakarykon tupa enapa man ike.”

²⁷ Jesus wyka'po enapa i'waine: “Moro otare'matopo kurita tyka'se man kari'na 'wano me. Mo'ko kari'na te ikapy'pa tywaije man moro otare'matopo kurita 'wano me. ²⁸ Iro ke ro mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me enapa man.”

3

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

¹ Irombo Jesus wo'my'po rapa moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro po ro amy ainamiriri'ta'po kynakon. ² Jesus poko mo'karon Farise tuwaro kynatokon. Moro otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.

³ Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: “O'ko 'ne owarira'naka.” ⁴ Irombo ika'po i'waine: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrimbo awongary o'wa, iromo'kapory te ka'tu o'wa?” Anejuku'pa te iwe'i'san.

⁵ Irombo pa'poro i'waine tare'ke iwo'poty'po. Moro tyturu'poja'nare iwairykon 'wa ituru'po je'tunanopy'po. Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po.

⁶ Irombo tywepa'ka'san mero, o'win wytory mo'karon Farise worupa'san mo'karon Herodes wyinonokon maro, one wara Jesus wory man poko.

Moro tuna juwembory esi'wo

⁷ Irombo Jesus womima'po moro wyino. Moro tuna juwembory 'wa ito'po mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy 'wa iwekena'san, Galilea wyino, Judea wyino, ⁸ Jerusalem wyino, Idumea wyino, Jordan kopensonokon aito'kon wyino, Tyrus, Sidon wyinonokon aito'kon wyino enapa. Morokon inikapy'san ekary etary ke ty'waine, moky mo'karon kari'na kyno'satokon l'wa.

⁹ Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa amy kurijara'membo waito'me tyse waty tokosa, itaka tywotaru'kato'me, mo'karon kari'na apyimy

wotunsi'kory jako tytu'ponaka. ¹⁰ Pyime kari'na kura'mary ke i'wa, pa'poro mo'karon je'tun pangon wotunsi'ko'san itu'ponaka, i'tu'kato'me ty'waine. ¹¹ Mo'karon yja'wangon akywano 'wa Jesus ene'po mero, kyno'pa'satokon ipo'ponaka. Kyniko'tapo'satokon: “Mo'ko Tamusi ymuru amoro mana.” ¹² Irombo Jesus kyne'mapo'satokon imero, takarory pona i'waine.

Mo'karon Jesus napojoma'san

¹³ Irombo Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Tynisanorykonyombo ro ko'ma'san I'wa ty'wa. Irombo iwopy'san i'wa. ¹⁴ Ainapatoro itu'ponaka oko amykon apo'i'san i'wa, tokosa iwaito'ko'me. Tamusi auranymbo ekari'se apojomarykon 'se kynakon. Apojonanokon me enapa kynejatokatokon. ¹⁵ Ipori'toma'san i'wa, mo'karon yja'wangon akywano momato'me i'waine.

¹⁶ Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Jesus napo'i'san etykon kynatokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatokatokon), ¹⁷ mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro (Boanerges me enapa Jesus kynejatokatokon, moro tauro'po man konomeru y'makon), ¹⁸ Andreas, Filipus, Bartolomeus, Mateus, Tomas, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, Tadeus, mo'ko Judea poko o'wo'matoto* Simon, ¹⁹ Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).

Jesus Be'elsebul maro

²⁰ Irombo auto taka iwo'my'po. Moky rapa kari'na wota'nanopy'san. Iwara te tywendamerykon upi'po

---

3:9 Markus 4:1, Lukas 5:1-3   3:13 Mateus 10:1-4, Lukas 6:12-16   * 3:18 Judea poko o'wo'matonon me mo'karon Rome ponokon momary 'sangan tajato mandon.

i'waine. ²¹ Mo'karon omorykon 'wa moro eta'po mero, aije ito'san. Ero wara ika'san: “Tupu'po ta waty man.”

²² Irombo mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Tamusi kareтары uku'namon wyka'san: “Mo'ko Be'elsebul ita man. Mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta ro mo'karon ewa'rumy momanon.”

²³ Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Amykon on-umengato'kon auranano ekarity'po i'wa i'waine: “One wara ko mo'ko Satan aseke tywaimomary taro nan?

²⁴ O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary tywairy taro waty man. ²⁵ O'win e'i'pa amy auto tanokon a'ta, moro auto tywairy taro waty man.

²⁶ Aseke mo'ko Satan wo'wo'mary jako, o'win e'i'pa mo'karon inundymary tanokon a'ta, mo'ko Satan tywairy taro waty man. Kynuta'tan. ²⁷ Amy pana'pyn kari'na auty taka amy pairo kari'na tywo'myry upijan, morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta. Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro man.

²⁸ “Ita'ro pore, pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan me iworupa'san kyno'katan.

²⁹ Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto yja'wanymbo te o'ka'pa roten kynaitan. Amy aitoto roten yja'wan oty te u'ta kynaitan.”

³⁰ Moro wara Jesus wyka'po, amy yja'wan akywano ekarityry ke i'waine ty'tu'po.

Jesus omorykon

³¹ Irombo isano wopy'po mo'karon ipiryjan maro. Jesus ko'mapo'po i'waine kurandonaka. ³² Amy kari'na apy-imy wotandy'mo'po 'wa tu'menje kynakon. Mo'karon

---

3:20 Mateus 12:22-32, Lukas 11:14-23, 12:10   3:22 Mateus 9:34, 10:25

3:29 Lukas 12:10   3:31 Mateus 12:46-50, Lukas 8:19-21

wyka'san ro I'wa: “Eneko! Asano, apiryjan, ajenaunan enapa kurando mandon. Ajenery 'se mandon.”

³³ Irombo ejuku'san i'wa: “Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me nandon?” ³⁴ Irombo pa'poro mo'karon tu'menamom kari'na wotandy'mo'san 'wa tywo'potyry jako ro, ika'po: “Enetoko! Ysano me, ymeseku'san me mojan mandon! ³⁵ Mo'ko Tamusi nisanory wara aitoto ro ypyry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man.”

4

Mo'ko maina pokono

¹ Irombo moro tuna juwembory esi'wo rapa Jesus 'wa emeparykon a'mo'po. Moky imero kari'na wota'nanopy'san ekosa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po, a'si 'ko ira'na tywaito'me. Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon. ² Irombo Jesus 'wa pyime otykon poko emepa'san onumengato'kon auranano ke.

Ero wara emepa'san i'wa: ³ “Epanamatoko! Amy maina pokono tyto man o'ponje. ⁴ Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Irombo mo'karon tonoro tywo'se mandon. Irombo tana'se i'waine man. ⁵ A'si 'ko enapa amykon tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'ne 'ne sakau waty man. O'win wytory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. ⁶ Weju wepa'ka'po mero te, asiny 'wa tykoro'ka man. Imi'pa tywairykon ke, tajuta man. ⁷ Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo moro takyramon itupu atytary 'wa moro wonatopo tywo man. Epeta'pa tywaije man. ⁸ Amykon enapa tywo'pa'se man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta

man. Potonon me tywaije man. Irombo amykon tapeta tywaije man o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me, amykon tapeta tywaije man oruwa-kari'na me, amykon tapeta tywaije man ainatone-kari'na me.”

⁹ Irombo ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”

¹⁰ A'saka'pa tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon maro mo'karon ekosa aitonon woturupo'san i'wa morokon onumengato'kon auranano poko. ¹¹ Irombo ika'po i'waine: “Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa 'wa te pa'poro omepano apyiry man onumengato'kon auranano ta. ¹² Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te kynaita'ton. Iwara tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton. Ija'wanykonyombo ika'pa kynaitan.”

¹³ Irombo ika'po i'waine: “O'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy anukuty'pa mandon? One wara ko iro ke muku'ta'ton o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy?”

¹⁴ “Mo'ko maina pokono Tamusi auranyombo aripa'san.

¹⁵ “Amykonyombo kari'na morokon oma ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranyombo etaton. Eta'po mero te i'waine, o'win wytory mo'ko Satan kyno'san. Inoro ro moro ituru'san ta o'papy'po Tamusi auranyombo pinanon.

¹⁶ “Amykonyombo kari'na rapa morokon topu pan nono tu'po o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranyombo eta'po mero ty'waine, o'win wytory tawa'porykon maro kynapyijaton. ¹⁷ Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranyombo upu'po me awosin pangon otykon 'wa

toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako, o'win wytory kynomaton.

¹⁸ “Amykonymbo kari'na rapa morokon takyramon itupu paty ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Tamusi auranymbo etaton. ¹⁹ Irombo te pyime nono tu'ponokon otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Pyime amykon terapa otykon poko enapa ituru'san kynikuminanon. Iwara te moro Tamusi auranymbo epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.

²⁰ “Amykonymbo kari'na rapa morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo etaton. Kynapyijaton tyturu'san ta. Irombo amykonymbo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me kynepetaton, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo ainatone-kari'na me.”

Jesus 'wa kari'na uruto'kon

²¹ Irombo ika'po i'waine: “Akororetary 'kare myjan amy tosipi upi'nonaka, apaty upi'nonaka pai. Akororetary anyry'pa 'kare man moro apo'ny tu'ponaka. ²² Unemy'po oty wepa'kary man. Onepyn oty wonepory man. ²³ Mo'ko typanaken nepanaman.”

²⁴ Irombo ika'po i'waine: “Tuwaro aitokon moro anetarykon poko. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine. Itu'ponaka 'ne ka'tu rapa oty yta'ton o'waine. ²⁵ Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbo pinata'ton.”

Moro Tamusi nundymary wepuiry

4:21 Lukas 8:16-18   4:21 Mateus 5:15, Lukas 11:33   4:22 Mateus 10:26, Lukas 12:2   4:24 Mateus 7:2, Lukas 6:38   4:25 Mateus 13:12, 25:29, Lukas 19:26

²⁶ Irombo ika'po: “Moro Tamusi nundymary amy o'pondoto wara man. Mo'ko o'pondoto moro wonatopo epy pyryrykanon maina ta. ²⁷ Iko'mamyry wararo o'ny'se kyny'san. Emamyry wararo kynawonjan rapa. Irombo moro wonatopo epy kynatytanon. Kynipuwanon. One wara 'ne moro oty wo'kapyry anukuty'pa man mo'ko o'pondoto. ²⁸ Moro nono aseke wonatopo atytano'pojan. Moro epy na'sen kynatytanon, irombo moro epery je'ny, irombo moro epery 'nero. ²⁹ Moro wonatopo epery we'i'po mero, o'win wytory moro i'kototopo aropojan, moro ipo'topo kurita tunda'po ke.”

³⁰ Irombo ika'po: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary kysyta'ton? Otypan onumengatopo auranano ko kysekari'ta'ton ipoko? ³¹ Irombo ro ko'warono wonatopo epy'po'membo wara man, maina ta ipomyry jako. ³² Typomy'poto, kynatytanon. Irombo irombo ro poto 'su wonatopo me kynaijan. Potonon me kyniporitanon. I'sanory ta ro mo'karon tonoro tapo'nykon amyjaton.”

³³ Pyime moropangon onumengato'kon auranano ke moro Tamusi auranymbo ekari'sakon Jesus i'waine, apyiry taro ro i'waine. ³⁴ Onumengatopo auranano rato te aurana'pa kynakon i'waine. A'saka'pa tywe'i'san mero te mo'karon tynemeparykon maro, o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy ekari'sakon i'waine.

Orometa

³⁵ Koine 'ne ika'po i'waine: “Moro tuna juwembory kysipatosen.” ³⁶ Mo'karon kari'na apyimy no'po i'waine. Moro ita iwaitopo kurijara ta ro mo'ko Jesus aro'po i'waine. Amykon enapa kurijara wyto'san

imaroine. ³⁷ Irombo orometa wopy'po. Parana 'wa terapa tywotaru'kary a'mo'po moro kurijara taka. Moro kurijara kynotu'mu'sakon terapa.

³⁸ Jesus moro kurijara ansety ta ta'sapony'ne kynony'sakon. Irombo embaka'po i'waine. Ika'san I'wa: “Na'na emepanen! Kutapyrykon se'me esyka'pa man?”

³⁹ Tupaka'po mero, pari'pe moro pepeito e'ma'po i'wa. Ika'po moro parana 'wa: “Oity'nako! Ity'me terapa aiko!” Irombo moro pepeito yity'na'po. Ity'me imero moro parana we'i'po.

⁴⁰ Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon? Tamusi anamyika'pa noro ka'tu mandon?” ⁴¹ Poto me iwe'naranga'san. Ase'wa ika'san: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Moro pepeito, moro parana enapa kore nepanamaje i'wa, ran!”

5

Gerasa po amy takyren epanopyry

¹ Irombo koposenaka itunda'san mo'karon Gerasa wyinonokon 'wa. ² Jesus wo'ka'po mero moro kurijara wyino, o'win wytory moro atunendopo wyino amy yja'wan akywanopan wokyyry wopy'po epoje. ³ Moro atunendopo ta roten iwaitopombo kynakon. Siparari kapy'po ke ro rypo amy paio noro imyry upijakon. ⁴ Pyimemboto rypo ainary, ipupuru enapa tymy tywaije i'waine kynakon siparari ke. Morokon tainary myto'konymbosiparari apo'topombo te i'wa kynakon. Morokon ty-pupuru myto'konymbosiparari y'mopo'topombo i'wa kynakon. Amy paio apyiry upijakon, ity'nato'me. ⁵ Koko, kurita wararo moro atunendopo ta, morokon wypy ta

enapa tyko'tapotyry aropo'topombo i'wa kynakon. Aseke ro topu ke iwo'wotopombo kynakon.

⁶ Tyse ro Jesus ene'po mero ty'wa, eka'numy'po i'wa. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ⁷ Mo'ja iko'ta'po: “Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? Tamusi embata waturupoja o'wa, yja'karykapo'pa awaito'mel!” ⁸ Moro wara ika'po, Jesus wyka'po ke ty'wa: “Amoro yja'wan akywano, epa'kako mo'ko kari'na wyino.”

⁹ Irombo Jesus woturupo'po i'wa: “One wara ko ajety nan?” ¹⁰ Irombo ika'po I'wa: “ ‘Pyimano’ yjety me man, pyime na'na wairy ke.”

Irombo iwe'pima'po imero Jesus 'wa, moro aitopo wyino tomoky'pa iwaito'me. ¹¹ Moro jako 'ne moky pyiruku moro wypy tu'po tywendamery aropo'satokon. ¹² Irombo mo'ko wokery akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: “Na'na emo'ko mo'kan pyiruku 'wa, itakaine na'na nyto'se me.”

¹³ Jesus 'wa iru'pa epory'po. Mo'ko wokery wyino mo'karon yja'wangan akywano wepa'ka'san. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. O'win-kari'namboto ainatone-kari'na iwairy taro kynatokon. Pa'poro i'maty'san moro tuna juwembory ta.

¹⁴ Irombo mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro wyino. Ekarity'po i'waine moro poto 'su aitopo ta, mo'karon aitopo wyino kurando amandonon 'wa enapa. Irombo otypan oty wo'kapy'po ene mo'karon aurangon etanamonymbo wopy'san. ¹⁵ Jesus 'wa iwopy'san. Moro po ro mo'ko pyime takyrenymbo ene'po i'waine tandy'po, tywewo'myndo, tupu'po ta terapa. Irombo iwety'ka'san imero.

¹⁶ Mo'karon enenamonymbo 'wa erupa'san otypan oty 'wa mo'ko takyrenymbo epyry'po poko, mo'karon pyiruku poko enapa.

¹⁷ Irombo Jesus 'wa imero iwe'pima'san, moro tyinonorykon wyino itoto'me. ¹⁸ Moro kurijara taka iwotaru'kary jako ro, mo'ko takyrenymbo we'pima'po i'wa, ekosa tywaito'me. ¹⁹ I'se'pa te Jesus we'i'po. Ika'po i'wa: "I'tango ajauty 'wa, ajomorykon 'wa. Pa'poro ekari'ko me i'waine one wara Tamusi 'wa ajyry'po, one wara akotanory ene'po i'wa."

²⁰ Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Dekapolis po pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry a'mo'po i'wa. Pa'poro mo'karon auran etanamon wonumenga'san imero.

Jairus emyiry'membo

²¹ Irombo moro kurijara ta Jesus wepato'po rapa koposenaka. Pyime kari'na wota'nanopy'san rapa ekosa. Awopa me ro iwe'i'po. ²² Moro jako ro amy Jairus tatynen Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory wopy'po. Jesus ene'po mero ty'wa, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²³ Iwe'pima'po imero i'wa. Ika'po: "Yjemyiry'membo kyniromo'san terapa. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, iwekura'mato'me rapa, iromby'pa iwaito'me." ²⁴ Irombo Jesus wyto'po imaro. Moky kari'na 'wa iwekena'po. Moky imero itu'ponaka kynotunsi'kojatokon.

²⁵ Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. ²⁶ Ta'karykapo tywaije kynakon pyime epino'namon 'wa. Pa'poro totyrykonymbbo tyje tywaije i'wa kynakon tapinopyry epety me. Ise'me roten ekura'ma'pa pairo

tywaije kynakon. Iro'ne me 'ne ka'tu rapa te tywaije kynakon.

²⁷ Mo'ko ro Jesus ekary etary poko tyto kynakon mo'karon kari'na apyimy ra'naka. Irombo Jesus ynga'na'po ta moro iwo'my y'tu'ka'po i'wa. ²⁸ Kyngakon irombo: “Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake.”

²⁹ Irombo o'win wytory moro imynurumbo wo'kepy'po. Tyja'mun ta moro tywekura'ma'po rapa apo'po i'wa.

³⁰ O'win wytory tywyino amy typori'torymbo wepa'kary apo'po Jesus 'wa. Irombo iwotu'ma'po mo'karon kari'na apyimy ra'na. Ika'po: “Noky ko ywo'my y'tu'kai?”

³¹ Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Meneja kore mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory otu'ponaka, ran! Ise'me roten ‘Noky ko y'tu'kai?’ mykaje!”

³² Wararo te iwo'poty'po, noky 'wa moro oty kapy'po eneto'me ty'wa. ³³ Mo'ko woryi te otypan oty wo'kapy'po uku'sakon tymaro. Tywety'kary ta ko'wu iwopy'po. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro ekarity'po i'wa. ³⁴ Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Iso'ne, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango. Ajanykyrymbo wyino iru'pa rapa aiko.”

³⁵ Jesus auranary jako noro, amykon wopy'san mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty wyino. Ika'san: “Ajemyiry nirombyi terapa. O'tono'me ko mo'ko amepanen poko noro man?”

³⁶ Moro aurangon eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory 'wa: “Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako.”

³⁷ Irombo amy paio 'wa tywekenary 'se'pa iwe'i'po. Petrus, mo'karon asepiryjan Johanes,

Jakobus maro roten ito'po. ³⁸ Irombo mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytundrykon jako, iwose'mere'karykon ene'po i'wa. Mo'ja imero kynotamojatokon. ³⁹ Irombo moro auto taka tywo'my'po mero, ika'po: “O'tono'me ko mataikapo'saton, matamojaton? Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te.”

⁴⁰ Irombo auno'poty'po i'waine. Kurandonaka pa'poro emoky'san mero ty'wa, mo'ko amyija'ko wo'ny'topo taka iwo'my'po mo'ko ijumy, isano, mo'karon tokosanokon tynemeparykon maro roten. ⁴¹ Irombo mo'ko amyija'ko apo'i'po i'wa ainary poko. Ika'po i'wa: “Talita, kum!” Moro tauro'po man: “Wodi, ajawongo!”

⁴² O'win wytory mo'ko amyija'ko awomy'po. Typupuru ema'po rapa i'wa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko mo'ko amyija'ko kynakon. Poto'me imero iwe'naranga'san. ⁴³ Irombo imero Jesus 'wa e'mapoty'san, amy 'wa terapa ekarityry pona i'waine. Irombo mo'ko amyija'ko up-apo'po i'wa.

6

Nasaret po Jesus urumenary

¹ Irombo moro wyino ito'po. Moro tywe-tuwaro'matopombo aitopo Nasaret 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon 'wa iwekena'po. ² Moro otare'matopo kurita tunda'po mero, Jesus 'wa emeparykon a'mo'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Pyime mo'karon i'wa epanamatonon enuta'san imero. Ika'san: “Oje ko morokon auranano topoje i'wa nan? One wara ko moro wara tywonumengapore tywaije nan? Otypangon pori'tonano ko morokon inenepory nan? ³ Mo'ko auto amynen kapyn mo'se nan? Mo'ko Maria y'me, mo'ko

Jakobus, Joses, Judas, Simon yryi kapyn mo'se nan? Mo'karon enaunan waty ero po kyra'naine nemanjaton?" Jesus imero kynere'kojatokon.

⁴ Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te 'kuru ety awonga'pa man, mo'karon omorykon ra'na, mo'karon auty tanokon ra'na enapa."

⁵ Moro po ro amy pairo poto 'su oty anikapy'pa iwe'i'po. Amykon je'tun pangon kura'ma'po roten i'wa, tainary yry ke ty'wa itu'ponakaine. ⁶ Poto me imero iwonomenga'po moro Tamusi anamyika'pa iwairykon poko.

Jesus 'wa tynemeparykon emokyry

Irombo morokon sengenokon aito'kon wa ito'po. Emeparykon aropoty'po i'wa. ⁷ Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ko'ma'san i'wa ty'wa. Irombo oko oko pai emokyrykon a'mo'po i'wa. Pori'tonano yry'po i'wa i'waine, mo'karon yja'wangon akywano momato'me i'waine.

⁸ Ika'po i'waine: "Amy pairo oty koro kysaroton oma tano me. Erepa'ma i'tandoko, otyje'ny'ma, ipyrata'pa. Moro ajaposenykon roten te arotoko. ⁹ Tysapatoke i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon te kysaroton."

¹⁰ Ika'po i'waine: "Amy auto taka awo'my'sando, moro po ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro.

¹¹ Amy oje o'se'paine a'taine, o'waine tywepanamarykon 'se'pa a'taine, i'tandoko moro aitopo wyino. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine."

¹² Irombo mero ito'san. Mo'karon kari'na 'wa ika'san tamamyrykon u'mato'me i'waine. ¹³ Pyime yja'wangon

6:4 Johannes 4:44

6:7 Mateus 10:5-15, Lukas 9:1-6

6:8 Lukas 10:4-11

6:11 Apojoma'san 13:51

akywano moma'san i'waine. Pyime je'tun pangon kura'ma'san i'waine, amy wewe epery katy ke ikyrykyrymarykon ke.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

¹⁴ Irombo mo'ko poto 'su jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po, wararo ety we'i'po ke takare. Kari'na irombo kyngatokon: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes tawonje rapa man iromby'san wyino. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon.”

¹⁵ Amykonymbo wykatopombo te kynakon: “Elia mo'ko man.” Amykonymbo rapa kyngatokon: “Mo'karon penatonon Tamusi auran uku'ponamonymbo wara enapa, amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man.”

¹⁶ Moro eta'po mero te Herodes wyka'po: “Mo'ko ynu'kapo'po Johanes ro mo'ko tawonje rapa man.”

¹⁷ Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon typyitorykon 'wa. Taru'kapo i'wa kynakon yja'wangan kari'na aru'katopo taka, mo'ko typiry Filipus pytymbo Herodias upu'po me. Mo'ko ro tapyije tywaije i'wa kynakon typyty me. ¹⁸ Johanes wykatopombo irombo kynakon Herodes 'wa: “Apiry pyty maro kapyn awairy man.” ¹⁹ Moro poko ro Herodias mo'ko Johanes jenono'sakon. Iwopory 'se kynakon. Moro kapyry upijakon te, ²⁰ Johanes nendory ke Herodes 'wa. Herodes 'wa tuku'se kynakon Johanes wairy amy Tamusi wyinono tamamboren kari'na me. Johanes unendopombo i'wa kynakon iwory pona. Auran etary jako ty'wa, one wara moro poko tywonumengary upitopombo i'wa kynakon. Ise'me moro i'wa iwepanamary apokupe kynakon.

6:13 Jakobus 5:14   6:14 Mateus 14:1-12, Lukas 9:7-9   6:14 Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19   6:17 Lukas 3:19,20

²¹ Irombo amy kurita Herodias 'wa oma epyry'po. Herodes moro tywomatopombo kurita ewa'makon. Arepa amy ena'pojakon mo'karon tupi'nonokon jopotokon 'wa, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Galilea po potonon me aitonon 'wa enapa. ²² Irombo mo'ko Herodias emyiry wopy'po. Uwa'po ipo'ponakaine. Herodes apokupe imero kynakon. Mo'karon imaro endametonon apokupe enapa kynakon. Irombo mo'ko jopoto Herodes wyka'po mo'ko amyija'ko 'wa: “Anisanory ro oty poko aturupoko y'wa. Sytake o'wa. ²³ Tamusi netary me wykaje o'wa: moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake o'wa. Moro ykundymary paio ase'ra sa'sakatake amaro, i'se aja'ta.”

²⁴ Irombo mo'ko amyija'ko wyto'po rapa. Tysano 'wa iwoturupo'po: “Oty poko ko waturupotan?”

Isano wyka'po: “Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo poko aturupoko i'wa.”

²⁵ Irombo o'win wytory tarawone ito'po rapa mo'ko jopoto 'wa. Iwoturupo'po: “Erome ro tapo'nyne mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa.”

²⁶ Kata'mato imero mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te 'uwa' yka'pa iwe'i'po moro iwoturupotopo poko, Tamusi netary me, mo'karon endametonon netary me enapa taurana'po ke mo'ko amyija'ko 'wa.

²⁷ Irombo o'win wytory mo'ko jopoto 'wa amy warinu pokono emoky'po, Johanes upu'pombo ene'to'me i'wa. Moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'ka'po i'wa. ²⁸ Irombo amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po i'wa. Mo'ko amyija'ko 'wa yry'po i'wa. Mo'se 'wa tysano 'wa terapa yry'po.

²⁹ Irombo moro eta'po mero mo'karon Johanes nemeparykon wyto'san moro ekepy'po aije. Irombo unemy'po i'waine.

Mo'karon ainatone dusun kari'na upary

³⁰ Irombo mo'karon Jesus napojoma'san wota'nanopy'san rapa ekosa. Pa'poro o'to tywe'i'san, one wara ty'waine ta'sakarykon emepa'san enapa ekarity'po i'waine.

³¹ Irombo ika'po i'waine: “O'toko ymaro amy iponomyn aitopo 'wa, a'si 'ko awotare'mato'ko'me.” Moky rapa imero kari'na i'waine kyno'satokon. Typo kyny'satokon rapa. Moro ro moro iwendamerykon upi'pojakon.

³² Irombo moro kurijara ta ito'san amy iponomyn aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me. ³³ Pyime kari'na 'wa te itorykon ene'po. Ojapan itorykon ukuty'po i'waine. Irombo pa'poro morokon aito'kon wyino taka'ne mo'karon kari'na wyto'san uwapoine moro itundato'kon man 'wa.

³⁴ Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa, ene'nemyngon kapara wara iwairykon ke. Irombo pyime otykon poko emeparykon a'mo'po i'wa.

³⁵ Koine 'ne terapa iwe'i'po mero, mo'karon in-emeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: “Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. ³⁶ Mo'karon kari'na emo'toko rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon po.”

³⁷ Jesus wyka'po te eju'to'ko'me: “Amyjaron te upa-toko!”

Irombo ika'san I'wa: “Ainapatoro-kari'na amu'numbo poko perere epeka'se na'na ny'tan, upato'ko'me?”

³⁸ Ika'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan? Enetandoko 'nare!”

6:30 Mateus 14:13-21, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14   6:34 Numeri 27:17,
1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Mateus 9:36

Irombo ene tyto'san mero, ika'san: “Ainatone perere, oko woto maro.”

³⁹ Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tymondy-monge mo'karon kari'na andy'mopo'san i'wa moro itupu tu'po. ⁴⁰ Ainatone-kari'na pai iwotandy'mo'san, oruwakari'na pai enapa.

⁴¹ Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere, mo'karon okonokon woto apo'i'po. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon perere y'sakapoty'po i'wa. Mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Mo'karon okonokonymbo woto y'sakapoty'po enapa i'wa, pa'poro kari'na 'wa amy apyito'me.

⁴² Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san.

⁴³ Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. Mo'karon woto akosinykonymbo a'nanopy'san enapa i'waine.

⁴⁴ Mo'karon endame'san ainatone dusun kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

⁴⁵ Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wry'ka'san, iwotaru'kato'ko'me kurijara taka, tuwapo itoto'ko'me koposenaka, Betsaida 'wa. Mo'karon kari'na apyimykon emokyry 'se na'nen kynakon aseke ro. ⁴⁶ “Iru'pa i'tandoko!” tyka'po mero mo'karon kari'na 'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, Tamusi 'wa tauranato'me.

⁴⁷ Iko'mamy'po mero, moro kurijara tuna owarira'na terapa kynakon. Jesus te o'win upu'po kynakon mapo.

⁴⁸ Irombo tywotarimarykon poko iwo'mikarykon ene'po i'wa. Pepeito po'ponaka kyny'satokon. Irombo tuna tu'po ito'po epojeine, koko, emamyry jako.

⁴⁹⁻⁵⁰ Moro tuna tu'po itory enery mero te ty'waine, amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. Tywe'i'san mero ene'po i'waine. Mo'ja imero iwety'ka'san wotaikapoty'san. O'win wytory te aurana'po i'waine. Ika'po: “Aturu'san apyitoko! Awu te wa! Kytety'katon!”

⁵¹ Irombo iwotaru'ka'po moro ikurijarykon taka. Irombo moro pepeitombo yity'na'po imero. Poto me imero iwe'naranga'san. ⁵² Morokon perere apyimanga'san anenutano'po'paine tywaije kynakon. Tyturu'poja'nare kynatokon.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary rapa

⁵³ Atonenaka tywepato'san mero, moro aitopo Genesaret 'wa itunda'san. Moro po ro iwo'kima'san. ⁵⁴ Iwo'ka'san mero moro kurijara wyino, o'win wytory mo'karon moro ponokon 'wa Jesus ukuty'po. ⁵⁵ Irombo pa'poro morokon moro ponokon aito'kon wara ro eka'numboty'san. Oje iwairy eta'po 'wa ro mo'karon je'tun pangon aropoty'san i'waine, iwo'ny'to'kon tu'po ro. ⁵⁶ Jesus tundato'po 'wa ro, itaronokon aito'kon 'wa, potonon aito'kon 'wa, siky'inon aito'kon 'wa pai, wararo morokon otykon ekaramatokon po mo'karon je'tun pangon yto'konymbó i'waine kynakon. Irombo iwe'pimato'konymbó i'wa kynakon, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Irombo pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymbó iru'pa rapa kynaijatokon.

7

Jesus mo'karon Tamusi kareтары uku'namon maro

¹ Irombo mo'karon Farise wopy'san, amykon Jerusalem wyino opy'san Tamusi kareтары uku'namon maro. Iwota'nanopy'san Jesus ekosa. ² Irombo amykon

inemeparykon wendamery ene'po i'waine nurija me, asainaty'pa wykaje irombo. ³ Mo'karon Farise irombo, pa'poro mo'karon Simosu wykaje irombo, asainaty'pa endame'pa mandon. Iru'pyn me morokon tainarykon ku'mity'san mero te kynendamejaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. ⁴ Otykon ekaramatopo wyino tywopy'sando, eku'mity'pa na'sen ta'taine, endame'pa mandon. Pyime noro otykon poko moro wara kynaijaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. Tysaperarykon atywojaton, tyraparykon atywojaton, tysipararirykon atywojaton, tapo'nykon ku'mi'saton a'kuru uwaporo. ⁵ Mo'karon Farise, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa woturupo'san ro i'wa: “O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wyka'san wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!”

⁶ Jesus wyka'po te i'waine: “Iporo ro imero Jesaja 'wa Tamusi auran tuku'po tywaije man, moro opangon tonapiramon poko ero wara imerory jako ty'wa: Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man ywyino. ⁷ Typo roten moro yjety awongaton. Kari'na wykato'konymbombo roten ekari'saton kari'na emepato'kon me.

⁸ Mo'ko Tamusi wykatopombo mematon. Mo'karon uwapoto'san wykato'konymbombo wara te ko'wu maijaton.”

⁹ Ika'po noro i'waine: “Iru'pyn me pore man moro Tamusi wykatopombo mematon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbombo wara awaito'ko'me. ¹⁰ Moses waty tyka nan: ‘Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.’ ¹¹ Amyjaron te mykaton:

^{7:6} Jesaja 29:13 (LXX)
21:17, Levitikus 20:9

^{7:10} Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus

'Amy wykary jako tyjummy 'wa, tysano 'wa pai: 'Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, korban moro man' ' - moro tauro'po man: Tamusi 'wa tymy moro man -¹² ma'kotojaton terapa moro tyjummy, tysano epanopyry i'wa. ¹³ Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangaton, moro uwapoto'san wykato'konymbó ekarityry ke o'waine o'makon 'wa. Pyime moropangon otykon mika'saton."

¹⁴ Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero rapa ty'wa, ika'po i'waine: "Pa'poro epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary. ¹⁵ Amy paio indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon." ¹⁶*

¹⁷ Irombo mo'karon kari'na apyimy wyino auto taka iwo'my'po mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, moro inekarity'po onumengatopo auranano poko. ¹⁸ Ika'po i'waine: "Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? Anukuty'pa mandon, moro indaka o'mytoto oty wairy kari'na anany'ma'pa? ¹⁹ Moro arepa ituru'po taka ito'pa man. Uwembo taka te kyny'san. Moro wyino ro kurandonaka rapa kyno'san." Iwara te Jesus 'wa pa'poro tanapymy oty wairy ekarity'po iru'pa.

²⁰ Irombo ika'po: "Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon. ²¹ Mo'karon kari'na turu'san wyino irombo morokon yja'wangan onumengano kyno'san kurandonaka. Tyturu'san ta kynonumengaton wararo worryijan maro, wokyryjan maro tywairykon poko, mona poko, kari'na wory poko, ²² taporitonone aino any'mary poko, tykumingon poko, yja'wan me aino poko, amu'mano poko, yja'wangan omenano poko, tamynykon poko, ojuno poko,

---

* 7:16 Amykonymbó 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'ko typanaken nepanaman."

ta'sakarykon ko'po tywairykon poko, to'merepyrykon kapyry poko. ²³ Pa'poro erokon yja'wangon otykon koro'na wyino kurandonaka kyn'o'san. Morokon ro kari'na any'manon.”

Mo'ko Syro-Fenisia pono woryi

²⁴ Irombo Jesus awomy'po. Moro wyino Tyrus wyinonaka terapa ito'po. Moro po ro amy auto taka iwo'my'po. Amy 'wa moro po tywairy ukutyry 'se'pa kynakon. Tywotunemyry upi'po te i'wa. ²⁵ Irombo te o'win wytory amy woryi 'wa ekary eta'po. Emyiry'membo amy yja'wan akywano pe kynakon. Jesus 'wa tywopy'po mero, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²⁶ Amy Griek woryiry mo'ko kynakon, amy Syro-Fenisia po oma'po. Irombo Jesus 'wa iwe'pima'po mo'ko yja'wan akywano momato'me i'wa mo'ko tamyiry wyino. ²⁷ Irombo ika'po i'wa: “Mo'karon pitanikon aimeporykon na'sen man. Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero upato'me ike.”

²⁸ Mo'ko woryi wyka'po te I'wa: “Jopoto, mo'karon pero paio moro endametopo upi'no mo'karon pitanikon erepary putuku'san ena'saton.”

²⁹ Irombo ika'po mo'ko woryi 'wa: “Moro wara ajaurana'po ke, i'tango ajauty 'wa. Mo'ko yja'wan akywano ajemyiry wyino nepa'kai terapa.”

³⁰ Irombo tauty 'wa tytunda'po mero, mo'ko amyija'ko epory'po i'wa tapapo tywo'ny'topo tu'po. Mo'ko yja'wan akywano tyto kynakon iwiyino.

Amy ipanapyn, erupopyn kura'mary

³¹ Irombo moro Tyrus wyino tytory jako rapa, moro Sidon yinonory tu'po, irombo moro Dekapolis yinonory tu'po ito'po moro Galilea tano tuna juwembory 'wa.

³² Irombo amy ipanapyn enepy'po i'waine I'wa. Erupo'pa enapa kynakon mo'ko ipanapyn. Irombo iwe'pima'san I'wa tainary yto'me I'wa itu'ponaka.

³³ Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimy wyino aro'po, typo terapa imaro tywaito'me. Irombo morokon ipanary taka morokon tainary siky'iry yry'po i'wa. Irombo eta'ta'po. Morombo mero moro inuru y'tu'ka'po i'wa. ³⁴ Irombo kapu 'wa iwo'poty'po. Poto me imero iworekama'po. Irombo ika'po i'wa: “Efata!”. “Otapurumakako!” tauro'po man moro. ³⁵ Irombo morokon ipanary wotapurumaka'san o'win wytory. Iru'pa rapa moro inuru we'i'po. Iru'pa rapa aurana'po.

³⁶ Irombo Jesus wyka'po i'waine, amy paio 'wa anekarity'pa iwaito'ko'me. Moro Jesus auran te kynypoijatokon 'ne ka'tu rapa. Moro ko'po 'ne katu rapa imero kynekari'satokon. ³⁷ Iwe'naranga'san imero. Ika'san: “Pa'poro oty iru'pa tyje i'wa man. Ipana'non panatano'pojan ro rypo rapa. Erupo'non erupotano'pojan rapa.”

8

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

¹ Amy jako rapa, pyime rapa kari'na tywota'nano'se kynatokon. Erepa'ma iwairykon ke, Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Irombo ika'po i'waine: ² “Mo'karon pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo. ³ Uwembotary'pa emoky'sando rapa y'wa autykon 'wa, oma ta kynirupomanda'ton. Amykonymbo tysembo tywo'se mandon.”

⁴ Irombo mo'karon inemeparykon 'wa ejuku'po: “Oje ko arepa kysepota'ton ero iponomyn po mojan pyimano kari'na waimeto'me?”

⁵ Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan?”

Ika'san: “Oko-to'ima.”

⁶ Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me. Irombo morokon oko-to'ima perere anumy'po i'wa. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'po i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Irombo mo'karon inemeparykon 'wa upa'san. ⁷ Amykon enapa woto'makon ekosaine kynatokon. Irombo Tamusi ety awonga'po mero ty'wa ipoko, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa, mo'karon woto ke enapa mo'karon kari'na upato'me.

⁸ Irombo iwendame'san. Iwaime'san. Irombo oko-to'ima kurukuru moro arepa akosinyombo amo'iky'po i'waine. ⁹ Okupa'en dusun me iwairy taro mo'karon kari'na kynatokon. Irombo emoky'san rapa i'wa.

¹⁰ Morombo wyino o'win wytory iwotaru'ka'po moro kurijara taka mo'karon tynemeparykon maro. Irombo ito'po Dalmanuta pato.

Amy kapu nenepory oty enery 'se aino

¹¹ Irombo mo'karon Farise wopy'san Jesus weto. Irombo imaro taurangon ejukuru a'mo'po i'waine. U'kuto'me iwoturupo'san i'wa, amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa. ¹² Irombo poto me imero Jesus worekama'po. Ika'po: “O'tono'me ko mo'karon eromenokon amy kapu wyinono oty enery 'se 'ne ka'tu nandon? Ita'ro pore, mo'karon eromenokon amy

kapu wyinono otyombo ro anene'pa pairo kynaita'ton!"
¹³ Irombo ino'san i'wa. Iwotaru'ka'po rapa moro kurijara taka. Irombo iwepato'po koposenaka.

Oty anukuty'pa mo'karon inemeparykon wairy

¹⁴ Irombo te mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory poko tymaroine. O'win roten perere amy ekosaine kynakon moro kurijara ta. ¹⁵ Irombo Jesus 'wa e'ma'san. Ika'po: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'ko Herodes 'wa perere uwapurotopo pona enapa."

¹⁶ Irombo ase'wa iworupa'san moro iperere'pa ty-wairykon poko. ¹⁷ Moro ukuty'po mero, Jesus wyka'po i'waine: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon poko morupaton? Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Anene'pa ka'tu maiton? Tyturu'poja'nare ka'tu mandon? ¹⁸ Tanuke awairykon se'me oty anene'pa mandon? Typanake awairykon se'me oty aneta'pa mandon? ¹⁹ Muta'katon terapa ka'tu morokon ainatonenombo perere y'sakapoty'pombo y'wa mo'karon ainatone dusun kari'na 'wa. O'toro kurukuru ko moro akosinyombo mamoi'sen?"

Irombo ika'san I'wa: "Ainapatoro itu'ponaka oko."

²⁰ "Morokon oko-to'imanombo perere y'sakapoty'pomboto y'wa mo'karon okupa'en dusun kari'na 'wa, o'toro kurukuru ko moro akosinyombo mamoi'sen?"

Irombo ika'san i'wa: "Oko-to'ima."

²¹ Irombo ika'po i'waine: "Ise'me roten oty anukuty'pa noro mandon?"

Amy enupyn kura'mary Betsaida po

²² Irombo Betsaida 'wa itunda'san. Moro po ro amy enupyn enepy'po i'waine I'wa. Iwe'pima'san i'wa mo'ko enupyn y'tu'kato'me i'wa. ²³ Irombo Jesus 'wa mo'ko enupyn apo'i'po ainary poko. Kurandonaka aro'po i'wa moro aitopo wyino. Irombo mo'ko wokyry enuru taka eta'ta'po. Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. “Oty menejan?” iwoturupo'po i'wa.

²⁴ Mo'ko enupyn enuta'po. Irombo ika'po: “Kari'na ro rypo seneja. Wewe wytopotyrykon wara te senejaton.”

²⁵ O'wimboto ro'kon tainary yry'po i'wa moro enuru tu'ponaka. Irombo enu'kyi'ma imero iwo'poty'po. Iwekura'ma'po. Pa'poro rapa oty ene'po i'wa iru'pyn me.

²⁶ Irombo auty 'wa emoky'po Jesus 'wa. Ika'po: “Moro aitopo taka te kyton rapa.”

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

²⁷ Irombo te Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro morokon Sesarea Filipi patonokon siky'inon aito'kon 'wa. Oma ta mo'karon tynemeparykon 'wa iwoturupo'po: “Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na?”

²⁸ Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me. Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa ajekari'saton amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbo me.”

²⁹ Irombo iwoturupo'po i'waine: “Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?”

Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: “Mo'ko Mesias amoro mana.”

³⁰ Irombo Jesus 'wa e'ma'san amy erupary pona i'waine typoko.

8:27 Mateus 16:13-28, Lukas 9:18-27

8:28 Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8

8:29 Johanes 6:68-69

³¹ Irombo mero emeparykon a'mo'po i'wa. Ika'po: “Mo'ko kari'na ymuru wota'karykary imero man. Mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa emary man. Iwory man i'waine. Irombo oruwa kurita pa'po me awomyry rapa man.”

³² Enari'ma imero moro wara ika'po. Irombo Petrus 'wa tyo terapa aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa. ³³ Jesus wotu'ma'po te. Mo'karon tynemeparykon 'wa iwo'poty'po. Irombo apo'tun pe imero Petrus e'ma'po i'wa. Ika'po: “Omimako ywyinombo, Satan! Tamusi 'wa kapyn awonumengary man, kari'na 'wa tel!”

³⁴ Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po i'wa ty'wa, mo'karon tynemeparykon maro. Ika'po i'waine: “Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke typoko ituwarengepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta. ³⁵ Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbo uta'katan. Mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tamamyry uta'kanenymbo te moro tamamyry epotan. ³⁶ Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa? ³⁷ Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? ³⁸ Ypoko, yjauranymbo poko enapa amy wepy'i'to'poto mojan taporitonokon nonamon ra'na, mojan tyja'wangamon ra'na, mo'ko kari'na ymuru kynepy'i'totan enapa ipoko, tyjummy kuranory ta tywopyry jako mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon maro.”

8:34 Mateus 10:38, Lukas 14:27
12:25

8:35 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johannes

9

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

¹ Irombo ika'po i'waine: “Ita'ro pore, amykonyombo ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton moro pori'tonano maro moro Tamusi nundymary wopyry enery uwaporo ty'waine.”

² O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, Johanes aro'san tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po a'saka'pa kynatokon. Irombo inenerykon mero iwonorima'po. ³ Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typotyre imero. Amy pairo wo'mynano sa'wonen moro wara wo'mynano amu'nory upijan. ⁴ Irombo Elia wosenepo'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon.

⁵ Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Na'na emepanen, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa.”

⁶ O'to tykary anukuty'pa kynakon, poto me tywety'ka'san ke.

⁷ Irombo amy kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: “Mo'se, nipynen ymuru mo'se man. Epanamatoko i'wa.” ⁸ Irombo moro tywotu'ma'sando typo roten Jesus roten tera'a ene'po i'waine tokosaine.

⁹ Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa, amy pairo kari'na 'wa moro tynene'san oty anekarity'pa iwaito'ko'me, mo'ko kari'na ymuru awomyry uwaporo rapa iromby'san wyino.

¹⁰ Moro auranyombo kura'ma'po i'waine tyturu'san ta. Ase'wa roten te o'to tauro'po me moro iromby'san wyino

---

9:2 Mateus 17:1-13, Lukas 9:28-36
3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22

9:2 2 Petrus 1:17-18

9:7 Mateus

rapa awono wairy poko kynorupatokon. ¹¹ Irombo iwoturu-pu'san i'wa: “O'tono'me ko mo'karon Tamusi kareтары uku'namon nykaton: ‘Elia na'nen kyno'tan.’?”

¹² Irombo ika'po i'waine: “Elia na'nen ro kyno'tan, pa'poro otykon yje rapa iru'pa. O'tono'me ko iro ke tymero nan mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man, moro uwam'pono me yry man enapa? ¹³ Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Irombo tynisanorykon tyka'se i'waine man imaro, ipoko imero'po wara ro.”

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

¹⁴ Irombo mo'karon tynemeparykon a'sakarykon 'wa rapa tywopyrykon jako, moky imero kari'na 'wa u'memy'san ene'po i'waine. Amykon Tamusi kareтары uku'namon taurangon eju'satokon imaroine. ¹⁵ Irombo Jesus ene'po mero, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enuta'po imero. Irombo o'win wytory iwopy'san i'wa, “Mondo ro rypo man?” tykato'ko'me i'wa. ¹⁶ Irombo Jesus woturupo'po tynemeparykon 'wa: “Oty poko ko imaroine ajaurangon meju'saton?”

¹⁷ Irombo o'win amy ira'nanokon 'wa ejuku'po: “Amepanen, ymuru senepyi o'wa. Amy yja'wan akywano aurana'pa kynenanon. ¹⁸ Apyiry wararo ty'wa, kynuwa'mojan. Indary kyna'kosatanon. Tyjery kyjan. Irombo kynija'natanon. Mo'karon anemeparykon 'wa rypo waturupoi, mo'ko akyrimbo momato'me i'waine iwyino. Imomary upiton te.”

¹⁹ Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Na, oty anamyika'non pore kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa.”

²⁰ Irombo mo'ko myre'ko'ko enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko akyry 'wa Jesus ene'po mero, o'win wytory imero mo'ko myry'ko'ko apyipo'po i'wa wa'jo'pan 'wa. Sakau taka mo'ko myre'ko'ko woma'po. Ta'kosare imero kynoturingapo'sakon.

²¹ Irombo Jesus woturupo'po ijumy 'wa: “Akore'pe terapa ero oty pe nan?” ²² Irombo mo'ko ijumy wyka'po: “Pitani me iwe'i'po poro. Pyimemboto terapa wa'to taka kyneman rypo, tuna taka enapa, iromo'kato'me. Amy oty kapyry taro te aja'ta, na'na epano'ko. Na'na kotanory eneko.”

²³ Irombo Jesus wyka'po i'wa: “'Ikapyry taro aja'ta' mykanon? Mo'ko Tamusi amyikanen 'wa pa'poro oty tywo'kapyry taro man.”

²⁴ O'win wytory mo'ja imero mo'ko myre'ko'ko jumy wyka'po: “Tamusi ro rypo samyikaje. Kapano'ko, ru'me ro rypo a'si 'ko yja'ta!”

²⁵ Irombo mo'karon kari'na apyimy wopyry ene'po mero ty'wa, pari'pe imero Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko tu'ponombo yja'wan akywano moma'po: “Amoro aurana'pa, ipana'pa kari'na ynen akywano, wykaje o'wa: epa'kako mo'se myre'ko'ko wyino. Itaka noro kytopyi.”

²⁶ Irombo mo'ko myre'ko'ko apyipo'po mero ty'wa wa'jo'pan 'wa, tyko'ke iwepa'ka'po iwyino. Akepy wara imero mo'ko myre'ko'ko we'i'po. Pyime mo'karon kari'na wyka'san: “Nirombyi terapa.”

²⁷ Jesus 'wa te ainary poko apo'i'po. Awonga'po i'wa. Irombo mo'ko myre'ko'ko awomy'po.

²⁸ Irombo auto taka Jesus wo'my'po mero, typo terapa mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: “O'tono'me ko imomary upi na'na?”

²⁹ Irombo ika'po i'waine: “Mo'kopan akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa aja'ta.”

Jesus 'wa ijokonory mero tyrombyry man ekarityry

³⁰ Irombo moro wyino mo'ja ro ito'san moro Galilea yinonory tu'po. Amy kari'na 'wa pairo uku'pory 'se'pa Jesus kynakon, ³¹ mo'karon tynemeparykon emepary ke ty'wa. Ika'po i'waine: “Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po wyino te kynawondan rapa.”

³² O'to tauro'po me te moro auranano wairy anukuty'pa kynatokon. I'wa tywoturuporykon poko enapa tanarike kynatokon.

³³ Irombo Kafaraum 'wa itunda'san. Auto 'wa ty-tunda'po mero iwoturupo'po i'waine: “Oty poko 'ne ko morupaton moro oma ta?”

³⁴ Anejuku'pa te iwe'i'san, oma ta ase'wa tyworupa'san ke, nokypan wairy poko poto me 'ne tyra'naine. ³⁵ Irombo Jesus wotandy'mo'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: “Ta'sakary ko'po poto me tywairy 'se amy a'ta, wena'po ta imero iwairy man, pa'poro ta'sakarykon pyitory me.”

³⁶ Irombo amy pitani yry'po i'wa owarira'naka. Irombo ewa'mary mero ty'wa, anummy'po i'wa tapoponaka. Ika'po i'waine: ³⁷ “Mo'ko yjety ta mo'sepan pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te yjewa'ma'pa man. Mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon te.”

Oty 'wa mo'ko ta'sakary emaponen epory

³⁸ Irombo Johanes wyka'po I'wa: “Na'na emepanen, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangon no'kan mo-mary enei. Irombo a'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy ke.”

9:30 Mateus 17:22-23, Lukas 9:43-45   9:33 Mateus 18:1-5, Lukas 9:46-48

9:34 Lukas 22:24   9:35 Mateus 20:26-27, 23:11, Markus 10:43-44, Lukas 22:26   9:37 Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20   9:38 Lukas 9:49-50

³⁹ Jesus wyka'po te: “Kysa'kototon. Mo'ko yjety ta amy pori'tonano eneponen ko'i 'ne yja'wan me tauranary upitan ypoko. ⁴⁰ Mo'ko kyjenonopy'paine aitoto irombo kywyinonokon me man. ⁴¹ Ita'ro pore, mo'ko saperamembo ta roten tuna ke ajupanamon mo'ko Mesias wyinonokon me awairykon ke, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan.

⁴² Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan yjamyikanen pitani emaponenymbo emary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana taka, taneka'to amy poto 'su oty ami'topo topu ke.

⁴³ Yja'wan taka moro ajainary 'wa ajemapory jako, i'kotoko. O'win roten ajainary maro awytory moro i'matypyn roten amano taka iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka awytory ko'po, moro e'wutypyn roten wa'to taka awytory ko'po. ⁴⁴*

⁴⁵ Yja'wan taka moro apupuru 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Syky'ta me moro i'matypyn roten amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo apupuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po. ⁴⁶*

⁴⁷ Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. O'win ajenuru maro moro Tamusi nundymary taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po. ⁴⁸ Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa

---

9:40 Mateus 12:30, Lukas 11:23   9:41 Mateus 10:42   9:42 Mateus 18:6-9,
 Lukas 17:1-2   9:43 Mateus 5:30   * 9:44 Amykon 'wa ero po tymero man:
 “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro
 moro wa'to e'wuty'pa roten man.” * 9:46 Amykon 'wa ero po tymero man:
 “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po
 ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.”   9:47 Mateus 5:29

roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.

⁴⁹ Pa'poro kari'na wajo'tory man wa'to ke. ⁵⁰ Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinyombo wyto'ma'poto te, oty ke noro ko miposinota'ton? Iro ke ro wajo pe awairykon man. Ase'wa enapa sara'me ajemandoko.”

10

Ainondano

¹ Irombo Jesus awomy'po moro wyino. Moro Judea yinonory 'wa terapa ito'po, moro Jordan koposeno nono tupo. Mo'karon kari'na apyimy wota'nanopy'san rapa i'wa. Tamerymbo mero emepa'san rapa i'wa.

² Irombo amykon Farise wopy'san I'wa. Ero wara iwoturupo'san i'wa, u'kuto'me: “Iru'pa nan amy wokryry 'wa typyty nondary?”

³ Irombo Jesus 'wa ejuku'san. Ika'po: “O'to ko Moses tyka nan o'waine moro poko?”

⁴ Irombo ika'san: “Moses ino 'wa kyninondapojan, amy ainondatopo kareta mero'poto mo'ko wokryry 'wa.”

⁵ Jesus wyka'po te i'waine: “Tyтуру'poja'nare awairykon ke moro wara tymero i'wa man. ⁶ Koromo ero nono kapyry jako te,

“Tamusi 'wa wokryry me, woryi me kari'na tyka'se man.

⁷ Iro ke ro amy wokryry tyjummy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. ⁸ Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.”

9:48 Jesaja 66:24   9:50 Mateus 5:13, Lukas 14:34-35   10:1 Mateus 19:1-12, Lukas 16:18   10:4 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31   10:6 Genesis 1:27, 5:2   10:7 Genesis 2:24

“Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon.
⁹ Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”

¹⁰ Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, mo'karon inemeparykon woturupo'san rapa i'wa moro ikatopombo poko. ¹¹ Irombo ika'po i'waine: “Amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairymbo any'manon. ¹² Amy tyino nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono tyino maro tywairymbo any'manon.”

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

¹³ Irombo pitanikon enep'y'san i'waine I'wa, apy-ito'ko'me I'wa. Mo'karon inemeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san. ¹⁴ Moro ene'po mero, Jesus wore'ko'po. Ika'po i'waine: “Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man. ¹⁵ Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, itaka o'my'pa pairo kynaitan.”

¹⁶ Irombo mo'karon pitanikon anumy'san i'wa tapoponaka. Tainary yry'po i'wa itu'ponakaine. Ikuranondo'san i'wa.

Mo'ko totyken wokry

¹⁷ Irombo oma ta Jesus wytory jako rapa, taka'ne imero amy wokry wopy'po i'wa. Irombo ipo'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwoturupo'po: “Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy nan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?”

¹⁸ Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'tono'me ko iru'pyn me kajatojan? Amy kari'na pairo iru'pa

e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. ¹⁹ Erokon Tamusi wykato'konymbu muku'sa terapa: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Aja'sakary kysimonatoi. Ajumy, asano inendoko.”

²⁰ Irombo mo'ko wokyry wyka'po I'wa: “Amepanen, pa'poro morokon wara ro waija, pitani me yja'tanombo poro.”

²¹ Irombo Jesus wo'poty'po i'wa. Ipyna'po i'wa. Irombo ika'po i'wa: “O'win amy oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbu ekaramatango. Moro epetymbu yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapu ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta.”

²² Moro eta'po mero mo'ko wokyry embatary we'petakama'po. Kata'mato terapa ito'po, pyime imero totyry wairy ke.

²³ Irombo Jesus wo'poty'po wararo mo'karon tyne-meparykon 'wa. Irombo ika'po i'waine: “Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka.”

²⁴ Moro auran 'wa imero mo'karon inemeparykon enu-mengapo'san. Jesus wyka'po te i'waine rapa: “Y'makon, tupi me pore man moro Tamusi nundymary taka ytono. ²⁵ Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kamery wo'myry ko'po amy akusa enuru taka.”

²⁶ Poto me 'ne ka'tu rapa iwonumenga'san. Ika'san ase'wa: “Noky ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?”

10:19 Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

²⁷ Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: “Moro kari'na eko'sa tywokapyry upijan. Tamusi eko'sa te kynoka'san. Tamusi eko'sa irombo pa'poro oty tywokapyry taro man.”

Oty epory o'wa, Jesus wena'po ta awytory jako

²⁸ Irombo Petrus wyka'po I'wa: “Eneko, na'na pa'poro totyrykonymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me.”

²⁹ Irombo Jesus wyka'po: “Ita'ro pore, mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tauty, typiryjan pai, tanaunan pai, tysano pai, tyjummy pai, ty'makon pai, tymainarykonymbo pai nojan ³⁰ inoro ero nono tu'po ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan, tywory sanory ta kari'na 'wa tywekenapotyry se'me. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan. ³¹ Pyime uwaponokonymbo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaitaton.”

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

³² Irombo oma ta Jerusalem 'wa kynonu'satokon. Jesus uwapoine kyny'sakon. Mo'karon inemeparykon imero poto me kynonumengatokon. Mo'karon iwekenanamon kari'na ko'wu tanarike kynatokon. Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san rapa i'wa typo. Erupa'san i'wa, otypan oty 'wa topory man poko. ³³ “Enetoko!” ika'po. “Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton iwoto'me. Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton.

³⁴ Irombo ipoko kynosaijambata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. Kynipoky'mata'ton. Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa.”

Noky wairy poto me 'ne

³⁵ Irombo mo'karon Sebedeus y'makon Johanes, Jakobus wopy'san I'wa. Ika'san: “Amepanen, amy oty poko na'na woturupo'poto, na'na rypo takataka ikapyry 'se o'wa man.”

³⁶ Irombo ika'po i'waine: “Oty kapyry 'se ko mandon y'wa ajekatakaine?”

³⁷ Irombo ika'san I'wa: “Na'na 'wa oma yko, na'na wotandy'moto'me ajaporito, kurano me awe'i'poto: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino.”

³⁸ Jesus wyka'po te i'waine: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon. Moro ywota'karykary wara 'kare awota'karykarykon taro mandon.”

³⁹ Irombo ika'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.”

Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton enapa. Moro ywota'karykary wara enapa mata'karykata'ton. ⁴⁰ Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndo terapa man.”

⁴¹ Irombo mo'karon amykon terapa ainapatoro inemeparykon 'wa eta'po. Iwore'ko'san imero Jakobus poko, Johanes poko enapa. ⁴² Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po i'waine: “Muku'saton waty mo'karon 'jopoto' ikato'kon 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon tykakamon waijopotomary

ira'naine? ⁴³ Moro wara kapyn iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakary tomosiry me iwairy man. ⁴⁴ Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, mo'ko wairy man pa'poro ta'sakarykon pyitory me. ⁴⁵ Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na tomosiry me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

Bartimeo

⁴⁶ Irombo Jesus tunda'po Jeriko 'wa mo'karon tyne-meparykon maro. Moro Jeriko wyino itorykon jako rapa amy kari'na apyimy maro, oma esi'wo mo'ko Timeus ymuru Bartimeo, amy enupyn epataimatoto, tandy'po kynakon. ⁴⁷ Typato mo'ko Nasaret pono Jesus wytory eta'po mero ty'wa, tyko'tary a'mo'po i'wa: “David parymbo, Jesus! Ykotanory eneko to!”

⁴⁸ Irombo pyime kari'na 'wa e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'po: “David parymbo, ykotanory eneko to!”

⁴⁹ Irombo Jesus poropy'po. Ika'po: “Iko'matoko y'wa.”

Irombo mo'ko enupyn ko'ma'po i'waine. Ika'san i'wa: “Aturu'po apyiko. Ajawongo. Ako'manon.”

⁵⁰ Irombo tynoponymbo ema'po i'wa. Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo ito'po Jesus 'wa. ⁵¹ Jesus wyka'po i'wa: “O'to ko ywairy 'se man ajekataka?”

Irombo mo'ko enupyn wyka'po i'wa: “Jopoto, oro wo'po'nen rapa!”

⁵² Irombo Jesus wyka'po i'wa: “I'tango. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.”

Irombo o'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo oma ta Jesus wena'po ta ito'po.

10:42 Lukas 22:25-26   10:43 Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

10:46 Mateus 20:29-34, Lukas 18:35-43

11

Jesus wo'myry Jerusalem taka

¹ Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patonokon aito'kon Betfage, Betania 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san. ² Ika'po i'waine: “Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Moro aitopo 'wa awo'myrykon po'takaro amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoke me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. ³ Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: ‘O'to ko maijaton?’ kaitoko me i'wa: ‘Mo'ko Jopoto i'se man. O'win wytory ijaro 'wa rapa kynene'potan.’”

⁴ Irombo ito'san. Mo'ko parito'membo my'po epory'po i'waine amy auto penary po kurando, oma esi'wo. Imboka'po i'waine. ⁵ Irombo amykon moro po o'po'tonon wyka'san i'waine: “O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?” ⁶ Irombo Jesus wyka'po wara ro ika'san i'waine. Irombo ipokoine noro e'i'pa mo'karon o'po'tonon we'i'san.

⁷ Irombo mo'ko parito'membo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine itu'ponaka. Irombo Jesus wotandy'mo'po itu'po. ⁸ Pyime kari'na 'wa tynoponykon apika'san oma rary me. Amykonyombo 'wa moro oma esi'wo tyni'koto'san sa'rombo aripapy'san moro oma rary me. ⁹ Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon, mo'karon iwena'po ta ytotonon enapa kyniko'tapo'satokon: “Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro kurano maro. ¹⁰ Mo'ko kytangon David y'petakan

nundymary man nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta.”

¹¹ Irombo Jesus wo'my'po Jerusalem taka. Moro Tamusi auty 'wa itunda'po. Pa'poro oty ene'ma'po mero moro po, iwepa'ka'po rapa, tyko'mamyry 'wa terapa iwairy ke. Betania 'wa ito'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro.

Moro oroi any'mary

¹² Irombo kokoro Betania wyino tytorykon jako Jesus kumyry'po. ¹³ Tyse ro amy oroi ene'po i'wa taryne. Irombo tapeke iwairy ene ito'po. Tytunda'po mero i'wa, amy paio epery anepory'pa iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Tapery jako waty kynakon moro wewe. ¹⁴ Irombo ika'po moro oroi 'wa: “Amy paio kari'na noro ajeperymbo enapyry upin.” Moro moro wara ikary eta'po mo'karon inemeparykon 'wa.

Jesus 'wa tyjummy auty korokary

¹⁵ Irombo Jerusalem taka iwo'my'san. Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonyombo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekaramanamon apo'nykonyombo uringa'san enapa i'wa. ¹⁶ Amy kari'na 'wa paio oty arory 'se'pa kynakon moro Tamusi auty ta. ¹⁷ Irombo emepa'san i'wa. Ika'po: “Ero wara 'kare imero'pa nan: Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa pa'poro kari'na we'pimatopo me.

11:12 Mateus 21:18-19   11:15 Mateus 21:12-17, Lukas 19:45-48, Johannes 2:13-22   11:17 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11

O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man.”

¹⁸ Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa enapa moro o'kapy'po ekary eta'po. Irombo kynonumen-gatokon one wara Jesus wory man poko. Tanarike irombo kynatokon ipona, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enumengapory ke i'wa morokon emepato'kon ke. ¹⁹ Iko'mamyry mero te kurandonaka iwepa'ka'san Jerusalem wyino.

Moro oroi poko omepatopo

²⁰ Irombo kokoro, moro wonatopo pato rapa tytorykon jako, tajuta terapa imero moro oroi enejatokon, moro imity wyinombo ro. ²¹ Irombo o'to moro oroi 'wa Jesus wyka'po poko Petrus wetuwaro'ma'po rapa. Irombo ika'po I'wa: “Na'na emepanen, eneko, moro ajauran ke anany'ma'po oroi tajuta man.”

²² Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: “Tamusi amyikary o'waine man. ²³ Ita'ro pore, amy wykary jako ero wypy 'wa: ‘Ajawongo! Parana taka omatango!’ kyno'ka'tan ro, oko e'i'pa ituru'po a'ta, moro tykatopo wo'kapyry amyikary jako te ty'wa. ²⁴ Iro ke ro wykaje o'waine: Pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon, pa'poro awe'pimato'kon apo'i'san terapa o'waine amyikatoko. Irombo mapyita'ton ro. ²⁵ Irombo ajauranarykon jako Tamusi 'wa, yja'wan me apokoine amy aja'sakarykon we'i'po poko atuwarenge'toko. Moro wara awairykon jako, mo'ko kapu tano ajumykon enapa

kynituwarenge'tan morokon yja'wan me awe'i'san poko.”

26 *

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

27 Irombo Jerusalem taka rapa iwo'my'san. Irombo moro Tamusi auty ta Jesus wytopotyry jako, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kare-tary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san I'wa. 28 Iwoturupo'san I'wa: “Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?”

29 Jesus 'wa ejuku'san: “O'win roten amy oty poko watu-rupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. 30 Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu? Kaju'toko!”

31 Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: “Kyka'sando ‘Tamusi nisanory moro tywaije man,’ kyngatan ‘O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?’ 32 Kyka'sando te ‘Kari'na nisanory moro tywaije man.’ ...” Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes wairy amyitatokon ipororo amy Tamusi auran uku'ponenymbo me. 33 Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: “Anukuty'pa na'na man.”

Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa.”

11:25 Mateus 6:14-15 * 11:26 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Moro yja'wan me aja'sakary nikapy'po poko atuwarengepyry 'se'pa aja'taine, mo'ko kapu tano ajumykon enapa ituwarengepy'pa kynaitan morokon yja'wan me awe'i'san poko.” 11:27 Mateus 21:23-27, Lukas 20:1-8

12

Mo'karon maina pokonokon

¹ Irombo onumengato'kon auranano ekarityry a'mo'po Jesus 'wa i'waine: “Amy wokyry 'wa maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje tywaije man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kawo amy o'po'topo tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojo-manon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.

² “Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. ³ Irombo mo'karon maina pokonokon kynapyijaton. Kynipoky'maton. Irombo ainary'pa kynemo'saton rapa.

⁴ “Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko embata'mopo'saton ro mo'karon maina pokonokon. Kynipy'i'topojaton imero.

⁵ “Irombo amy rapa tomo'se i'wa man. Mo'ko wójaton ro imero. Moro wara enapa pyime a'sakarykon tyje i'waine man. Amykonymbo typoky'ma i'waine man. Amykonymbo imero tywo i'waine man.

⁶ “O'win ro'kon amy ekosa tywaije man, mo'ko inipy-nary imuru. Irombo ro mero ko'wu mo'ko tomo'se i'wa man i'waine. Kynganon: ‘Ymuru nendota'ton.’

⁷ “Irombo mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: ‘Mo'se ro mo'ko tyjummy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kotyrykon me kynaitan.’

⁸ “Irombo kynapyijaton. Kyniwojaton. Moro maina wyino kynematon.

⁹ “O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy naitan? Mo'karon maina pokonokon ywo kyno'tan. Moro maina ytan amykon terapa 'wa.

¹⁰ “Ero imero'po anerupa'pa 'kare maiton:

Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man.

¹¹ Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, poto me kanumengapojaton.”

¹² Irombo mero mo'karon ineruparykon wonumenga'san rypo apyiry poko, typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa. Mo'karon kari'na apyimy nendojatokon te. Iro ke ro ipoko waty iwe'i'san. Ito'san iwiyino.

Moro aitopo undymary epety

¹³ Irombo amykon Farise, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine Jesus 'wa, auranymbo poko ro rypo apyito'me. ¹⁴ Tytunda'san mero, ika'san I'wa: “Ameapanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo ro imero moro Tamusi emary poko kari'na memepaje. Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?”

¹⁵ Jesus 'wa moro tonapire iwairykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko ku'kujaton? Amy amu'nymbo pyrata ene'toko y'wa, sene'se me.”

¹⁶ Irombo amy enepy'po i'waine I'wa. Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?”

Irombo ika'san I'wa: “Mo'ko Rome pono jopoto.”

¹⁷ Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iroke otyry ytoko. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa.”

Poto me imero enumengapo'san Jesus 'wa.

Moro iromby'san wyino awono

¹⁸ Irombo amykon moro iromby'san wyino awono anamyika'non Saduse wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san: ¹⁹ “Ameapanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon me:

“I'me'ma noro tpyty a'ta amy kari'na yryimbo romby'poto, mo'ko ipiryimbo 'wa terapa mo'ko ipytymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka i'mekary i'wa man.”

²⁰ “Irombo te oko-to'ima amykon asepiryjan tywaije mandon. Irombo mo'ko koromono kynipytanon. I'me'ma te kyniromo'san. ²¹ Irombo mo'ko ipokorono terapa mo'ko ipytymbo apyijan. Mo'ko enapa kyniromo'san i'me'ma. Mo'ko ijuwanorykon kyniromo'san iwara enapa. ²² Oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon. Irombo mero ko'wu mo'ko woryi enapa tyromo'se man. ²³ Moro iromby'san wyino awono jako awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko iro ke mo'ko woryi naitan? Mo'karon oko-to'imanokon asepiryjan pyty me waty tywaije nan?”

²⁴ Jesus wyka'po i'waine: “Tamusi karetyry, Tamusi pori'tory enapa anukuty'pa awairykon ke, ipo waty moro

awonumengarykon man. ²⁵ Moro iromby'san wyino awono jako tawomy'sando rapa wokyryjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa mandon. Kapu tanokon apojo-nano wara te mandon. ²⁶ Irombo mo'karon iromby'san awomyry man poko rapa, moro Moses nimeru'po kareta ta 'kare anerupa'pa maiton, one wara moro paremuru po Tamusi wyka'po i'wa: 'Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.' ²⁷ Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man. Ipo waty imero monumengaton.”

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

²⁸ Irombo o'win amy Tamusi kareтары uku'nen wopy'po I'wa. Iporo ro Jesus 'wa ejuku'san eta'po ke ty'wa, iwopy'po Jesus 'wa aturupo: “Otypan omenano mero'po ko poto me 'ne nan, morokon amykon terapa omenano ko'po?”

²⁹ Jesus 'wa ejuku'po: “Ero morokon amykon terapa omenano ko'po poto me man: Epanamako, Israel! Mo'ko Jopoto mo'ko kytamusirykon me man inoro, mo'ko roten Jopoto me man. ³⁰ Mo'ko atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro, pa'poro apori'tory maro enapa. ³¹ Ipokoro ero poto me man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa. Amy rapa poto 'su omenano mero'po waty man morokon ko'po.”

³² Irombo mo'ko Tamusi kareтары uku'nen wyka'po I'wa: “Iporo ro man, amepanen. Iporo ro mykai Tamusi me mo'ko roten wairy poko. Mo'ko rato amy rapa waty man. ³³ Poto me ro man moro ipynary ky'waine pa'poro kyturu'san maro, pa'poro kywonumengarykon

12:26 Exodus 3:6
Deuteronomium 6:4-5

12:28 Mateus 22:34-40, Lukas 10:25-28

12:29

12:31 Levitikus 19:18

12:32 Deuteronomium

4:35

maro, pa'poro kypori'torykon maro enapa. Poto me enapa man ka'sakarykon pynary ky'waine, aseke ky-waipynarykon wara enapa. Morokon ro potonon me man pa'poro morokon tykoro'ka me Tamusi 'wa tymy ko'po, pa'poro morokon tywo me Tamusi 'wa tymy ko'po enapa.”

³⁴ Tywonumengapore tajuku'po ke, Jesus wyka'po i'wa: “Tyse waty terapa mana moro Tamusi nundymary wyino.”

Morombo wyino pa'poro iwety'ka'san amy oty poko noro tywoturuporykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

³⁵ Irombo moro Tamusi auty ta mo'karon kari'na emepary jako ty'wa, Jesus wyka'po: “One wara 'ne ko mo'karon Tamusi kareтары uku'namon mo'ko Mesias ekari'saton David parymbo me? ³⁶ Aseke mo'ko David tykambo me man, mo'ko Tamusi a'kary 'wa taurambary ta:

“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: ‘Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka’.”

³⁷ “Aseke ro David Tyjopotory me kynejatojan. One wara ko iro ke iparymbo me rapa nan?” Mo'karon kari'na apyimy apokupe imero kynakon moro auran etary.

Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon emery

³⁸ Moro emeparykon jako ro ika'po i'waine: “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi kareтары uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, morokon otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon,

³⁹ uwapo imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon. ⁴⁰ Mo'karon ro mo'karon inongepy'san otyke'kamaton. Iru'pa tywairykon ekano'to'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Awosin pe 'ne ka'tu rapa te moro inapyirykon man a'wembono auranano kynaitan.”

Mo'ko inongepy'po nyry

⁴¹ Irombo Jesus wyto'po atandy'mo moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny 'wa. Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa pyrata yry enejakon moro pyrata je'ny taka. Pyime mo'karon typyratakamon poto me pyrata yjatokon. ⁴² Irombo amy omi ta aitoto inongepy'po wopy'po. Oko tyka'miramom pyrata'makon 'ko yry'po i'wa. A'si 'ko 'ko imero moro pyrata kynakon.

⁴³ Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Ika'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon pyrata ynamon ko'po pyrata yryi moro ije'ny taka. ⁴⁴ Pa'poro mo'karon poto me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro typyratarymbo yryi, pa'poro tarepary epety manombo.”

13

Jesus auranary irokonymbo ro otykon poko

¹ Irombo iwepa'kary jako rapa moro Tamusi auty wyino, o'win amy inemepary wyka'po I'wa: “Ameapanen, eneko morokon kurangon pore topu! Eneko morokon kurangon pore auto!”

² Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Erokon potonon auto menejan? Pa'poro kynitororokata'ton. Oko pairo topu asetu'po anino'pa kynaita'ton ero po.”

³ Irombo iwotandy'mo'po moro oleif paty wypy tu'po, moro Tamusi auty 'wa tu'po 'ne. Moro a'saka'pa ta'taine ro moropo, Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas woturupo'san i'wa: ⁴ “Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty poko ko na'na nuku'tan one wara a'ta pa'poro morokon otykon wo'kapyry man?”

⁵ Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po: “Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. ⁶ Pyime irombo kari'na yjety a'kutan. 'Inoro ro awu wa', kyngata'ton. Irombo pyime kari'na emu'mata'ton. ⁷ Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa etary jako o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry man. Irombo ro noro kapyn te moro man. ⁸ Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wo'mata'ton. Aito'kon po tytyty kynaitan. Kumyno kynaitan. Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

⁹ “Amyjaron te tuwaro aitoko. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemen-doto'ko'me. Irombo morokon ase'wa tywo'to'kon auto ta mene opoky'mata'ton. Poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka, potonon jopotokon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me, otypan oty wo'kapy'po ekari'to'me o'waine i'waine. ¹⁰ Pa'poro kari'na 'wa 'ne ka'tu te moro iru'pyn oka etary man.

¹¹ “Ajarorykon jako i'waine ajyto'ko'me mo'karon jopoto ainaka, iko'po 'ne 'ne o'to awykarykon man poko kytesykaton. Moro moro jako ajaurambarykon wara ro ajauranata'ton. Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton moro jako. Mo'ko Tamusi a'kary te otaine

kynauranatan. ¹² Kari'na typiry, tyryi ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo aseke ty'makon ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Kyniwopota'ton. ¹³ Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.

¹⁴ “Amy ty'wano waty aitopo po mo'ko oty any'manen nurija noky enery jako o'waine” - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen -, “moro jako ro mo'karon Judea tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. ¹⁵ Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan tywony'to'po mero, tauty taka o'my'pa amy oty aije. ¹⁶ Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. ¹⁷ Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

¹⁸ “Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako o'kapy'pa morokon otykon waito'me. ¹⁹ Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan. ²⁰ Ko'i anaik'e'kapo'pa Tamusi we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i morokon otykon aike'kary man tyje i'wa man.

²¹ “Moro jako ro amy wykary jako o'waine ‘Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias’, ikary jako pai ‘Eneko, mo'ky inoro’, kysamyikaton. ²² Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon otykon enepota'ton. Iwara ro mo'karon typo Tamusi

---

13:13 Mateus 10:22   13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11   13:15 Lukas 17:31
13:19 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14

nyry'san kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton.
²³ Amyjaron te tuwaro aitoko me. Iwo'kapyry uwaporo pa'poro oty sekarityi o'waine.

²⁴ “Moro jako ro, moro poto 'su ata'karykano pa'po me, moro weju kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan. ²⁵ Morokon siriko kapu rary wyino kyno'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'tan. ²⁶ Moro jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero. ²⁷ Moro jako ro mo'karon kapu tanokon tapojongon apojomatan. Mo'karon typo tynyry'san a'nano'potan i'waine morokon okupa'en pepeito wo'to'kon wyinombo ro, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro.

²⁸ “Moro oroi ajenutano'posen. Morokon iporiry seku-rita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. ²⁹ Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine.

³⁰ “Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwaporo. ³¹ Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranyombo te utapy'pa roten kynaitan. ³² Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta erokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.

13:24 Mateus 24:29-35, Lukas 21:25-33   13:24 Jesaja 13:10, Joel 2:10,31,
 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7   13:25 Jesaja 34:4,
 Jesus nenepo'po 6:13, Joel 2:10   13:26 Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7
 13:32 Mateus 24:36-44

³³ “Tuwaro aitoko! Kyto'ny'ton! Anukuty'pa irombo mandon, one wara a'ta morokon otykon wo'kapyry man. ³⁴ Amy tyse ytopo'se ytototo wokyyry wara man. Tytory mero mo'karon typyitorykon aina moro tauty nojan. Iwararoine ro emamingon yjan. Irombo mo'ko pena eran 'wa kynganon tuwaro iwaito'me. ³⁵ Iro ke ro tuwaro aitoko! Anukuty'pa irombo mandon one wara a'ta mo'ko tautynen weramary rapa: koine pai, koko pai, korotoko ko'ta'poto pai, kokoro 'ne pai. ³⁶ Typo roten kyn'o'tan. Oro awo'nykyrykonyombo anepory'pa nainen! ³⁷ Ero o'waine ynekarityry pa'poro kari'na 'wano me sekari'sa: tuwaro aitoko!”

14

Jesus worry poko iwonomengarykon

¹ Oko kurita ro'kon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary, morokon uwaputa'non perere ewa'mary tundary we'i'poto, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa amy amepo upijatokon Jesus apyito'me ty'waine, iwoto'me. ² Ero wara kyngatokon: “Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako kapyn apyiry ky'waine man. Aseke mo'karon kari'na kywo'mata'ton.”

³ Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus wendamery jako ro, amy worry wopy'po amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen tyoporen, nardus tatynen i'kaimapyn karapa kynakon. Irombo moro patere'membo pynga'po i'wa. Moro itano karapa y'kamy'po i'wa Jesus upu'po tu'ponaka.

13:34 Lukas 12:36-38

14:1 Mateus 26:1-5, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53

14:1 Exodus 12:1-27

14:3 Mateus 26:6-13, Johanes 12:1-8

14:3 Lukas

7:37-38

⁴ Amykonyombo moro po aitonon wore'ko'san te. Ase'wa ika'san: “O'tono'me ko moro wara moro karapa aka-manon mo'se? ⁵ Atone'pu-kari'na amu'nyombo pyrata ko'po rypo moro karapa ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro pyrata yry manombo rypo tywaije man mo'karon ipyrata'non 'wa.” Iwore'ko'san imero mo'ko worryi poko.

⁶ Jesus wyka'po te i'waine: “Ipoko kytaiton! O'tono'me ko ipoko mandon? Iru'pyn oty kapyi y'wano me. ⁷ Mo'karon ipyrata'non irombo kynaijaton roten ajekosaine. I'se awe'i'san mero, epanopyrykon taro mandon. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine. ⁸ Typori'tory taro ro mo'se worryi oty kapyi. Yja'mun kyrykyrymai terapa tyoporen karapa ke, yjunemyry uwaporo. ⁹ Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekarityry jako, mo'se worryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa iwonumengato'ko'me ipoko.”

Judas 'wa Jesus ekaramary

¹⁰ Irombo Judas Iskariot, mo'ko o'win amy Jesus nemepary wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopoto-rykon 'wa, Jesus ekaramato'me ty'wa i'waine.

¹¹ Moro eta'san mero ty'waine, ewa'pota'san imero. Pyrata ke epemary man ejato'po i'waine. Morombo mero amy oma upijakon Jesus yto'me ty'wa ainakaine.

Mo'ko eratonomapotopombo onory

¹² Irombo moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wotopombo mo'karon Simosu 'wa kynakon. Moro jako ro mo'karon Jesus nemeparykon woturupo'san I'wa: “Oja ko na'na

wytory 'se man mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka, onoto'me o'wa?"

¹³ Irombo oko tynemeparykon emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: "I'tandoko moro poto 'su aitopo taka. Irombo amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iwekenatoko me. ¹⁴ Irombo amy auto taka iwo'my'poto, kaitoko mo'ko tautynen 'wa: 'Mo'ko amepanen kynganon: 'Oje ko moro ywaitopo man nan, mo'ko eratonomapotopombo onoto'man y'wa mo'karon ynemeparykon maro?' ' ¹⁵ Irombo kawo amy poto 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro terapa kyna'kurukon man oty ita man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me pa'poro ky'waine."

¹⁶ Irombo mo'karon oko inemeparykon wyto'san. Irombo itunda'san moro poto 'su aitopo 'wa. Irombo Jesus wyka'po wara ro ty'waine oty epory'po i'waine. Irombo mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

¹⁷ Iko'mamy'po mero, Jesus wopy'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro. ¹⁸ Irombo tarije'po tywendamerykon jako ro, Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan, o'win amy ymaro endametoto."

¹⁹ Irombo kata'mato terapa iwe'i'san. Pa'poro tywe'i'san mero ika'san I'wa: "Awu kapyn waty?"

²⁰ Irombo ika'po i'waine: "Ainapatoro itu'ponaka oko ynemeparykon me mandon amyjaron. O'win amy ara'nanokon te yjekaramatan. Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepary a'pinen, mo'ko ro, inoro mo'ko man. ²¹ Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te

janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto.”

²² Irombo moro tywendamerykon jako noro, amy perere anумы'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ijako ro ika'po: “Apyitoko. Yja'mun ero man.”

²³ Irombo amy sapera anумы'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy poko, yry'po i'wa i'waine. Pa'poro tywe'i'san mero amy enyry'po i'waine. ²⁴ Irombo ika'po i'waine: “Ymynuru ero man. Kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo pori'tomato'me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan. ²⁵ Ita'ro pore, winu anenyry'pa noro ra'a waitake. Moro Tamusi nundymary ta te asery me senytake pa.”

²⁶ Irombo Tamusi ety awongato'me tywareta'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. ²⁷ Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man:

“Mo'ko kapara enenen siwotake. Irombo mo'karon kapara kynotaripa'ta'ton.”

²⁸ “Moro iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine.”

²⁹ Petrus wyka'po te I'wa: “Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu te atuma'pa waitake!”

³⁰ Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ita'ro pore, ero koko noro okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take.”

14:22 Mateus 26:26-30, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25   14:24 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34   14:27 Mateus 26:31-35, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38   14:27 Zacharia 13:7   14:28 Mateus 28:16

³¹ Irombo paripe 'ne ka'tu rapa Petrus wyka'po: “Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa okarity'pa waitake.” Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

³² Irombo amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa ito'san. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa.”

³³ Petrus, Johanes, Jakobus aro'san i'wa tymaro. Irombo amy poto 'su anari wopy'po imero itu'ponaka, kynety'ka'ko imero. ³⁴ Irombo ika'po i'waine: “Kata'mato ywairy je'tun ywory 'se rypo terapa man. Ero po ro aitoko. Tuwaro koro aitoko me.”

³⁵ Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'po moro ata'karykano 'wa tuwaporimakato'me, i'se iwairy taro ro. ³⁶ Irombo ika'po: “Aba, papa, pa'poro oty kapyry ajaina man. Ero je'tun pan sapera 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te.”

³⁷ Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbu epory'po terapa i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: “Simon, mo'ny'san? Ko'i roten paio nuro awairy mupijan? ³⁸ Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man.”

³⁹ Irombo ito'po rapa. Tamusi 'wa rapa aurana'po. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. ⁴⁰ Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbu epory'po rapa i'wa. Epirykon imero tawosinapo'seine kynatokon. One wara paio Jesus ejukuru upi'po i'waine.

⁴¹ Irombo moro ijeruwanorymbo ta tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: “Erome te o'ny'toko iro ke. Otare'matoko. Naikepyi terapa. Moro ijururu nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa irombo mo'karon tyja'wangamon ainaka. ⁴² Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa.”

Jesus apyiry

⁴³ Moro Jesus auranary jako noro, typo roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon. ⁴⁴ Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: “Mo'ko siposimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me. Irombo torane arotoko me.”

⁴⁵ Irombo itunda'po. O'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: “Yjemepanen!” Irombo imero iposima'po i'wa. ⁴⁶ Irombo mo'karon imaro opy'san 'wa Jesus apo'i'po. ⁴⁷ Irombo o'win amy moro po aitoto 'wa ty-suparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa.

⁴⁸ Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Amy tokonen manaman apyiry 'sagon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. ⁴⁹ Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen. Ero wara te morokon imero'san wo'kapyry man.”

⁵⁰ Irombo mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po Jesus no'po. Pa'poro eka'numy'ma'san. ⁵¹ Irombo

amy pyito kyniwekenakon. Iwo'my'ma mo'ko pyito kynakon. Amy kamisa ke roten tywainopondo kynakon. Irombo apo'i'po i'waine. ⁵² Iwo'kerenga'po te iwyinoine. Moro inoponymbo wainopo'po roten ainaine. Inopo'ma eka'numy'po.

Jesus mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

⁵³ Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa. Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa wota'nanopy'san.

⁵⁴ Petrus tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty taka ro imero Jesus wekena'po i'wa. Irombo wa'to ekonda iwotandy'mo'po, mo'karon oranano ekosa.

⁵⁵ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa amy Jesus emendoto'man upijatokon, iwopoto'me ty'waine. Amy iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san. ⁵⁶ Pyime kari'na Jesus emendojatokon. Onapi roten ekari'satokon te ipoko. O'win morokon aurangon e'i'pa kynatokon. ⁵⁷ Irombo amykon tonapiramon awomy'san emendoto'me. Ika'san: ⁵⁸ “Na'na ikary etai: ‘Ero ainanano ke ikapy'po Tamusi auty sakatake. Irombo oruwa kurita amy terapa samy'matake rapa, ainanano ke waty.’ ” ⁵⁹ Moro wara enapa te morokon Jesus emendoto'kon i'waine o'win e'i'pa kynatokon.

⁶⁰ Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Owarira'naka ito'po. Irombo Jesus 'wa

---

14:53 Mateus 26:57-68, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24
14:58 Johanes 2:19

iwoturupo'po: “O'to yka'pa man morokon i'waine ajemendotopo poko?”

⁶¹ O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Anejuku'paine pairo iwe'i'po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po rapa I'wa: “Mo'ko Mesias amoro man? Mo'ko tykuranondo man inoro ymuru amoro man?”

⁶² Irombo Jesus wyka'po: “Inoro ro awu wa. Aire mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Aire kapurutu ta iwopyry meneta'ton.”

⁶³ Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymbo seka'po. Ika'po: “O'tono'me ko emendonamon me noro amykon kysupijaton? ⁶⁴ Tamusi ety jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?”

Irombo pa'poro ika'san: “Iwory man.”

⁶⁵ Irombo amykonymba eta'tapoty'san itu'ponaka. Kamisa ke embatapu'to'po i'waine. Irombo tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine. Irombo ika'san I'wa: “Tamusi auran uku'ponen, ekari'ko noky 'wa awo'po!” Mo'karon oranano 'wa mene imero embata'mopoty'po.

Petrus enapitary

⁶⁶ Irombo po'po moro pyroro ta mo'ko Petrus a'ta noro, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory emyijary amy wopy'po moro pato. ⁶⁷ Wa'to ekonda Petrus ene'po mero ty'wa, iru'pa 'nero ene ito'po. Irombo ika'po: “Amoro enapa mo'ko Nasaret pono maro makon, mo'ko Jesus maro.”

⁶⁸ Petrus wyka'po te: “Uwa! Anukuty'pa wa. O'to awykary anukuty'pa pairo wa.”

Irombo a'si 'ko ito'po moro o'mytopo 'wa. Irombo korotoko ko'ta'po. ⁶⁹ Irombo Petrus ene'po mero rapa, mo'ko woryi wyka'po rapa mo'karon moro po o'po'tonon 'wa: “Amy a'sakarykon mo'se man.” ⁷⁰ Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa.

Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon o'po'tonon wyka'san rapa i'wa: “Iporo ro amy a'sakarykon amoro mana, to! Galilea pono enapa amoro mana.”

⁷¹ Irombo Tamusi ety ejatory ta Petrus wyka'po: “Tamusi yjuta'kan, mo'ko awykato'kon wokury ukutyry jako y'wa!”

⁷² Irombo o'win wytory korotoko ko'ta'po rapa. Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranymbo poko: “Okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take.” Irombo iwotamo'po imero.

15

Jesus yry'po Pilatus ainaka

¹ Emamy'po mero, ko'i terapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon 'wa enapa taurangon epopo'san i'waine. Irombo Jesus my'po i'waine. Aro'po i'waine. Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine. ² Pilatus woturupo'po I'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?”

Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Moro wara aseke mykaje.”

³ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa pyime otykon poko Jesus emendo'po. ⁴ Irombo Pilatus woturupo'po rapa I'wa: “Anejuku'paine paio man? Etako o'toro 'ko waty ajemendory i'waine!”

⁵ Anejuku'pa noro te Jesus we'i'po. Pilatus wonu-menga'po imero.

Jesus wopory

⁶ Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo katopombo mo'ko Pilatus 'wa kynakon.

⁷ Moro jako 'ne te mo'ko Barabas tatynen moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta kynakon ta'sakarykon maro. Amy kari'na tywo tywaije i'waine kynakon moro tywe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko. ⁸ Irombo mo'karon kari'na apyimy wonuku'po kawonaka. Pilatus 'wa iwoturupo'san, tamerymbo mero iwaito'me takatakaine. ⁹ Irombo Pilatus 'wa ejuku'san: “Mo'ko Simosu Jopotory nondary 'se'pa mandon y'wa?”

¹⁰ Kynuku'sakon irombo i'se'pa tywairykon ke mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa Jesus yry'po tainaka. ¹¹ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon te imero mo'karon kari'na apyimy apokumatokon, Barabas kato'me i'wa. ¹² Irombo Pilatus woturupo'po rapa i'waine: “O'to ko iro ke mo'se wokryry sytan, mo'se Simosu Jopotory me anejatorykon?”

¹³ Irombo iko'tapoty'san rapa: “Ipokary man wakapu poko!”

¹⁴ Irombo Pilatus wyka'po i'waine: “O'tono'me? Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?”

Pari'pe 'ne ka'tu rapa te imero iko'tapoty'san: “Ipokary man wakapu poko!”

¹⁵ Irombo Pilatus 'wa mo'karon kari'na apyimy nisanory wararo Barabas kapo'po. Jesus yry'po te

i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwosajambarykon

¹⁶ Irombo mo'karon warinu pokonokon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine.

¹⁷ Irombo amy tapenen tykujuren wo'mynano ke Jesus wo'myndo'po i'waine. Amy sipatamu waton momy'po i'waine u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine.

¹⁸ Irombo ewa'ma'po i'waine. Ika'san: “Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!” ¹⁹ Irombo amy waruma waton ke iwo'po i'waine upu'po po. Itu'ponaka eta'tapoty'san. Iwokunama'san ipo'ponaka, ety awonganamon wara.

²⁰ Ipoko tywosajamba'ma'san mero, moro tykujuren iwo'mymbo so'ka'po rapa i'waine. Irombo moro iwo'my ke rapa iwo'myndo'po i'waine. Irombo kurandonaka aro'po i'waine ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

²¹ Irombo amy wokyry maina wyino kyny'sakon ipa-toine. Amy Sirene pono mo'ko kynakon, Simon taty-nen. Aleksander, Rufus jumykon mo'ko kynakon. Mo'ko wry'ka'po ro mo'karon warinu pokonokon 'wa, moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa. ²² Irombo Jesus aro'po i'waine moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man 'u'je'pombo waitopo'. ²³ Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Anenyry'pa te iwe'i'po. ²⁴ Irombo ipoka'po i'waine moro wakapu poko. Morokon iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine asekaro. Nokypan 'wa otypan iwo'mymbo

---

15:16 Mateus 27:27-31, Johanes 19:2-3   15:21 Mateus 27:32-44, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27   15:21 Rome 16:13

apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. ²⁵ Kokoro, okupa'en-to'ima juru a'ta ipoka'po i'waine. ²⁶ Ero wara moro Jesus emendotopo tymero kynakon epo:

MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

²⁷ Imaro ro oko tokenamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. ²⁸*

²⁹ Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san seke-sekematokon. Jesus ejujatokon. Kyngatokon: “E! Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen rapa! ³⁰ Aseke opano'ko! O'kako moro apokatopombo wyino!”

³¹ Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: “Amykon terapa tapano'se i'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. ³² Oro mo'ko Mesias, mo'karon Israel pajanyombo Jopotory erome kynenerykon me nony'ton moro typokatopombo wyino, kysamyikato'se me.”

Mo'karon imaro ipoka'san enapa kynejujatokon.

Jesus rombyry

³³ Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po, oruwa juru taronaka. ³⁴ Oruwa juru a'ta mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Moro tauro'po man: ‘Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po kynoi?’

15:24 Ware 22:18 * 15:28 Amykon 'wa ero po tymero man: Iwara ro moro Tamusi kareтары ta imero'po wo'kapy'po: 'Mo'karon omenano mero'po poko o'poty'non maro u'ku'po i'waine.' 15:28 Jesaja 53:12 15:29 Ware 22:7, 109:25, Markus 14:58, Johanes 2:19 15:33 Mateus 27:45-56, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30 15:34 Ware 22:1

³⁵ Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Irombo ika'san: “Etatoko! Elia ko'manon.”

³⁶ Irombo ko'i amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. Ika'po: “Elia wopyry kysenesen, ipokatopombo wyino ika.”

³⁷ Mo'ja te imero Jesus ko'ta'po. Irombo iwore-makepy'po. ³⁸ Moro jako ro moro Tamusi auty ta iser-erema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka. ³⁹ Moro moro wara irombyry ene'po mero ty'wa, mo'ko ipato o'po'toto warinu pokonokon jopotory wyka'po: “Iporo ro kore mo'se wokory Tamusi ymuru mo'se tywajje na.”

⁴⁰ Amykon enapa woryijan tyse terapa kyno'po'satokon. Imaroine kynatokon: mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Salome, Maria mo'ko meseku Jakobus sano, mo'ko Joses sano me enapa man inoro enapa. ⁴¹ Mo'karon wytotopombo ro kynakon Jesus wena'po ta, Galilea po a'ta. Upatopombo enapa i'waine kynakon. Pyime enapa amykon terapa Jesus maro Jerusalem 'wa ito'san woryijan moro po kyno'po'satokon.

Jesus unemyry

⁴² Irombo koine 'ne, moro otare'matopo kurita wopy'pa ro, ⁴³ mo'ko Arimatea pono Josef 'wa tyturu'po apo'i'po, Pilatus 'wa tytoto'me, Jesus ekepy'po poko aturupo. Mo'ko Josef ro amy potu'su Simosu jopotory mo'ko kynakon. Moro Tamusi nundymary wopyry po enapa kyno'po'sakon.

⁴⁴ Tyromo'se terapa Jesus wairy ekary eta'po mero, Pilatus enuta'po. Irombo mo'ko warinu pokonokon

jopotory ko'mapo'po i'wa. Iwoturupo'po i'wa tyromo'se terapa Jesus wairy poko. ⁴⁵ Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa iromby'po ekarity'po mero, Jesus ekepy'po ypo'po Pilatus 'wa mo'ko Josef ainaka.

⁴⁶ Irombo Josef 'wa amy tamu'nen kamisa epekaty'po. Irombo Jesus ka'po i'wa moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo moro kamisa ke ijondo'po i'wa. Irombo moro amy topu atoka'po atunendopo taka unemy'po i'wa. Irombo amy topu uringapoty'po i'wa moro ipenary apu'toto'me. ⁴⁷ Moro oje Jesus unemy'po ene'po mo'ko Magdala pono Maria 'wa, mo'ko Joses sano Maria 'wa enapa.

16

Jesus awomyry

¹ Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, koko, mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'ko Salome 'waine typoporamon otykon epekaty'san, Jesus kyrykyryma tytoto'ko'me. ² Irombo kokoro 'ne imero, koromo weju wepa'kary jako, ito'san moro atunendopo 'wa. ³ Ase'wa kyngatokon: “Noky ko moro atunendopo penary aputy topu emimatan ky'waine?” ⁴ Potombo me irombo moro topu kynakon. Irombo te tyse terapa moro topu emima'po ene'po i'waine.

⁵ Irombo tywo'my'san mero moro atunendopo taka, apo'tun wyino amy pyito wotandy'mo'po ene'po i'waine, tamu'nen wo'mynano ta. Irombo poto me imero iwety'ka'san. ⁶ Mo'ko wyka'po te i'waine: “Kytety'katon. Mo'ko Jesus, mo'ko Nasaret pono, mo'ko wakapu poko ipoka'po mupijaton, aine? Nawomyi rapa. Ero po uwa man. Enetoko! Ero moro ytopombo. ⁷ I'tandoko rapa

te. Ajuwapoine Galilea 'wa itory ekari'tandoko mo'karon inemeparykon 'wa, Petrus 'wa enapa. Moro po ro mo'ko Jesus meneta'ton, ika'pombo wararo o'waine.”

⁸ Irombo iwepa'ka'san rapa. Eka'numy'san moro atunendopo wyino, tanarirykon 'wa tytytykarykon ta. Amy paio kari'na 'wa otyombo ro anekarity'pa iwe'i'san, tywety'karykon ke.

Jesus wosenepory

⁹ Moro otare'matopo kurita pa'po me, moro iromby'san wyino kokoro 'ne tawomy'po wyino, mo'ko Magdala pono Maria 'wa na'sen iwosenepo'po. Mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wangan no'kan tymoma I'wa kynakon.*

¹⁰ Mo'ko wyto'po ro ekari'se mo'karon Jesus maro e'i'san 'wa. Mo'karon imero kata'mato noro kynotamojatokon.

¹¹ Nuro ene'po ekarity'po mero mo'ko woryi 'wa ty'waine, anamyika'pa iwe'i'san.

¹² Morombo wyino amy me terapa iwosenepo'po oko amykon a'sakarykon 'wa, moro Jerusalem wyino iwepa'karykon jako. ¹³ Irombo iwerama'san rapa ekari'se mo'karon ta'sakarykon 'wa. Mo'karon anamyika'pa enapa te iwe'i'san.

¹⁴ Irombo wyino Jesus wosenepo'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win tynemeparykon 'wa, iwendamerykon jako. Oty anamyika'pa iwairykon poko, tyturu'poja'nare iwairykon poko enapa e'ma'san I'wa, mo'karon tawomy'po wyino tanenamonymbo anamyika'pa iwe'i'san ke.

¹⁵ Irombo ika'po i'waine: “Pa'poro ero nono tu'po wararo i'tandoko. Pa'poro kari'na 'wa moro

---

16:7 Mateus 26:32, Markus 14:28 * 16:9 Amykon moro Markus 16:9-20 animero'pa tywaije mandon. 16:9 Mateus 28:9-10, Johanes 20:11-18

16:12 Lukas 24:13-35 16:14 Mateus 28:16-20, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8

iru'pyn oka ekari'toko. ¹⁶ Mo'ko amyikanenymbo asetykapototo utapy'pa kynaitan. Mo'ko anamyika'pa aitoto poko te mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto yja'wan auranano ytan. ¹⁷ Tamusi mo'karon tauran amyikanamonymbo epanotan erokon kapu wyinono otykon ke: yjety ta yja'wangon no'kan momata'ton; aserynon auranano ta kynauranata'ton; ¹⁸ tainarykon ke okoju apo'i'poto i'waine, amy romo'kanen oty enyry'poto pai i'waine, o'to paio e'i'pa kynaita'ton; je'tun pangon tu'ponaka tainarykon yry'sando i'waine, kynekura'mata'ton rapa.”

¹⁹ Irombo aurana'ma'po mero i'waine, mo'ko Jopoto Jesus awo'nuku'po kapu taka. Tamusi apo'tun wyino iwotandy'mo'po. ²⁰ Mo'karon inemeparykon wyto'san te wararo moro iru'pyn oka ekari'se. Moro jako ro mo'ko Jopoto kynepano'satokon. Aurangon amyikapojakon kapu wyinono otykon ke.

Asery Tamusi kareтары
New Testament in Carib (NS:car:Carib)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carib

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carib

car

Suriname

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carib

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 2 Jun 2022

b3160da0-ac2a-5756-946f-ceb4b4d56e4f